

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА ІСТОРІЇ ТА ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач випускової кафедри
_____ (І. І. Тюрменко)
« ____ » _____ 2021 р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)**

**ЗДОБУВАЧА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ
«МАГІСТР»**

Тема: «Бібліохаб як центр комунікацій з громадськістю»

Виконавець: здобувачка вищої освіти ДК-621 Тесленко Катерина Георгіївна

Керівник: доктор історичних наук, професор Тюрменко Ірина Іванівна

Нормоконтролер: кандидат історичних наук, доцент Халецька Леся Пилипівна

_____
(підпис)

Київ 2021

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет лінгвістики та соціальних комунікацій
Кафедра історії та документознавства
Галузь знань – 02 «Культура і мистецтво»
Спеціальність – 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»
Освітньо-професійна програма – «Документознавство та інформаційна діяльність»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
_____ І.І. Тюрменко
«__» _____ 2021 р.

ЗАВДАННЯ на виконання кваліфікаційної роботи Тесленко Катерини Георгіївни

1. Тема кваліфікаційної роботи: «Бібліохаб як центр комунікацій з громадськістю», затверджена наказом ректора від «30» вересня 2021 р. № 2083/ст.

2. Термін виконання роботи: з 11.10.2021 до 02.01.2022 р.

3. Вихідні дані до роботи: робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків загальним обсягом 113 сторінок, з них обсяг основного тексту – 95 сторінки, список використаних джерел нараховує 80 позицій.

4. Зміст пояснювальної записки: Вступ. Розділ 1. Теоретико-методологічні основи функціонування бібліохабів. Розділ 2. Бібліохаби – як сучасний тип бібліотеки: український та світовий досвід. Розділ 3. Комунікації з громадськістю в діяльності Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей. Висновки. Список використаних джерел. Додатки.

5. Перелік обов'язкового ілюстративного матеріалу: скріншот головної сторінки офіційного вебсайту Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва; скріншот структурних елементів офіційного вебсайту Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва; скріншот блогу Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва; скріншот сторінки Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва у соціальній мережі «Фейсбук»; скріншот сторінки Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва у соціальній мережі «Інстаграм»; скріншот офіційного каналу Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва у відеохостингу «Ютуб».

6. Календарний план-графік

№ пор.	Завдання	Термін виконання	Відмітка про виконання
1.	Визначення та обґрунтування теми кваліфікаційної роботи	02.09.2021	
2.	Оформлення завдання на виконання кваліфікаційної роботи	08.09.2021	
3.	Визначення об'єкта, предмета, мети, завдань дослідження	15.09.2021	
4.	Підбір, опрацювання та вивчення літератури та джерел з теми дослідження	23.09.2021	
5.	Складання попереднього плану роботи. Узгодження з керівником	29.09.2021	
6.	Написання основної частини, вступу та висновків	07.10.2021	
7.	Оформлення роботи та подання її на перше читання керівникові	10.11.2021	
8.	Опрацювання зауважень та виправлення недоліків	15.11.2021	
9.	Попередній захист кваліфікаційної роботи	23.11.2021	
10.	Проходження нормоконтролю	07.12.2021	
11.	Подання роботи на перевірку на плагіат	13.12.2021	
12.	Подання роботи на рецензування	20.12.2021	
13.	Подання остаточного варіанта на кафедру	24.12.2021	
14.	Захист роботи	28.12.2021	

7. Консультанти з окремих розділів

Розділ	Консультант (посада, П. І. Б.)	Дата, підпис	
		Завдання видав	Завдання прийняв

8. Дата видачі завдання: «02» вересня 2021 р.

Керівник кваліфікаційної роботи _____ І. І. Тюрменко
(підпис керівника)

Завдання прийняв до виконання _____ К. Г. Тесленко
(підпис випускника)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка до кваліфікаційної роботи ОС «Магістр» на тему: «Бібліохаб як центр комунікацій з громадськістю»: 113 сторінок, 4 ілюстрації, 2 таблиці, 80 використаних джерел, 4 додатки.

БІБЛІОТЕКА, БІБЛІОХАБ, ВЕБСАЙТ, КОМУНІКАЦІЯ, ПРОСТІР, ЗОНУВАННЯ.

Об'єкт дослідження – комунікаційна діяльність бібліохабу.

Предмет дослідження – особливості, ознаки, просторові характеристики, напрями комунікаційної діяльності Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва.

Мета дипломної роботи – визначити напрями, специфіку діяльності бібліохабів як центрів комунікацій з громадськістю.

У магістерській роботі використаний соціокомунікаційний підхід, який визначив використання як загальнонаукових методів (метод системного аналізу, термінологічний, спостереження, описовий, узагальнення) та конкретно-наукових методів (статистичний, порівняльний метод, бібліографічний метод, моніторинг контенту вебсайтів, контент-аналіз інтернет-проектів). Різноманіття методів обумовлено насамперед прикладним характером виконаної роботи.

Наукова новизна полягає у тому, що вперше було досліджено комунікаційну діяльність Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва, розвинено знання про основні напрями комунікації бібліохабів та розуміння бібліохабів як комунікаційних центрів. Вперше було вивчено та проаналізовано практичний досвід комунікаційних зв'язків із громадськістю у Центральній бібліотеці ім. Т. Г. Шевченка для дітей.

У кваліфікаційній роботі було охарактеризовано концепцію створення сучасного комунікаційного простору, узагальнено основні напрямки комунікацій з громадськістю, розроблено модель комунікаційного середовища в системі зв'язків з громадськістю Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва.

Практичне значення дослідження полягає у тому, що отримані результати дослідження доцільно використати з метою удосконалення комунікаційної діяльності із громадськістю Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва. Використання результатів дослідження є доцільним під час вивчення навчальних дисциплін і у подальших наукових пошуках.

Проведене дослідження зумовило отримання результатів, згідно яких основними напрямками комунікації із громадськістю у діяльності Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва було визначено консультування, інформування, діалог, партнерство. З метою популяризації фондів та просування послуг бібліотека використовує офіційний сайт та соціальні мережі «Інстаграм» та «Фейсбук».

Було з'ясовано, що для розвитку комунікації із громадськістю бібліотека має більше залучати офіційний сайт, оскільки основна інформація про діяльність нині розміщена на сторінці у мережі «Фейсбук». Водночас можна вважати, що у майбутньому саме сторінки у мережах «Фейсбук» та «Інстаграм» стануть основними каналами взаємодії із зовнішнім середовищем.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ БІБЛІОХАБІВ	14
1.1. Аналіз наукової літератури та джерел з теми кваліфікаційної роботи....	14
1.2. Визначення терміна «бібліохаб» у науковій літературі.....	26
1.3. Методи дослідження.....	31
РОЗДІЛ 2. БІБЛІОХАБИ – ЯК СУЧАСНИЙ ТИП БІБЛІОТЕКИ: УКРАЇНСЬКИЙ ТА СВІТОВИЙ ДОСВІД	39
2.1. Регламентація діяльності бібліохабів у законодавчих та нормативно-правових актах України.....	39
2.2. Порівняльний аналіз функціонування бібліохабів в Україні та світі.....	48
2.3. Концепція створення сучасного комунікаційного простору у Центральній бібліотеці ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва у часовому та просторовому вимірах.....	60
РОЗДІЛ 3. КОМУНІКАЦІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ В ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА ДЛЯ ДІТЕЙ	73
3.1. Основні напрями комунікації з громадськістю в діяльності Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва.....	73
3.2. Роль інформаційних технологій у популяризації Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва серед громадськості.....	80
3.3. Модель комунікаційного середовища в системі зв'язків з громадськістю Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва	89
ВИСНОВКИ	96
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	101
ДОДАТКИ	110

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Нині роль бібліотеки у сучасному світі значно змінилася порівняно із попередніми етапами розвитку бібліотечної справи в світі. На сьогодні бібліотека це вже не просто книгосховище, а комунікаційний центр, де відвідувачі можуть знайти студії та гуртки за інтересами, а також розвивати свої таланти. У той же час бібліотеки XXI століття це стильні приміщення, із дизайнерськими рішеннями, яскравим фасадом, що мають свою символіку та айдентику.

Станом на 11.06.2020 р. в Україні налічувалося 15 656 бібліотек. З них лише 29% мають комп'ютери, з яких 23,28% мають WI-FI доступ, а 6% мають оптичне підключення. При цьому тільки у Києві 90% бібліотек підключені до мережі «Інтернет» [80].

Наведені вище статистичні дані свідчать про те, що сучасні бібліотеки попри активну на сьогодні інформатизацію та комп'ютеризацію, не здатні забезпечувати потреби всіх користувачів. Це істотно впливає на те, що рівень відвідувачів бібліотечних закладів зменшується кожного року та невдовзі це може призвести до того, що мережа публічних бібліотек буде суттєво скорочена. Відповідно, на сьогодні починає виникати все більше бібліохабів як альтернатива традиційних бібліотек.

Загалом бібліохабом є окреме приміщення, яке поділена на зони, та окрім бібліотечного обслуговування надає доступ до тренінгів, лекцій, майстер-класів. Тобто, бібліохабом є не просто бібліотека, що має доступ до мережі «Інтернет» та достатню комп'ютеризацію, а дозволяє відвідувачам творчо розвиватися, зустрічатися з цікавими гостями, отримувати нові знання, удосконалювати свої вміння. Це фактично багатофункціональний простір, де наявність книжкового фонду є додатковою послугою. Отже, відвідуючи бібліохаб можна читати, навчатися, працювати, відпочивати і все це в одному приміщенні.

На сьогодні потреба у бібліохабах зросла з огляду на декілька факторів. По-перше, це зниження кількості відвідувачів бібліотек. Відвідувачі не мають бажання відвідувати бібліотеку, адже мають можливість прочитати ту ж книгу у мережі «Інтернет» чи скачати її безкоштовно, крім того, отриману книгу потрібно повернути протягом певного часу, що не завжди можливо з огляду на об'єктивні причини. Також користувачів стало менше через цінність власного часу, тому що витратити час на відвідування бібліотеки, поїздки чи похід до неї, очікування в черзі, є не досить доцільним.

По-друге, застарілий формат традиційних бібліотек. На сьогодні більшість бібліотек зорієнтовано виключно на бібліотечне обслуговування. Все це впливає на те, що вони не можуть зацікавити відвідувачів додатковими послугами такими як друк чи сканування творів, користування комп'ютерною технікою, доступ до мережі «Інтернет». Зокрема, це обумовлено низьким рівнем державного фінансування. Тому ми звикли бачити незадовільний матеріально-технічний стан бібліотек, які знаходяться у приміщенні з мінімальною кількістю меблів. Крім того, для більшості відвідувачів бібліотека постає в уявленні як старенька цегляна будова, яка всередині заставлена десятками стелажів з книгами, що нині не є популярними, а бібліотекар не зможе дати вам книгу, допоки не знайде у дерев'яній скриньці вашу абонентську картку.

По-третє, необхідність багатофункціонального простору. Багато відвідувачів прагнуть не просто почитати книгу, а навчитися чомусь новому, удосконалити наявні вміння, поспілкуватися з цікавими людьми. Саме тому сучасні бібліохаби здебільшого поділені на чотири простори: простір натхнення, простір навчання, простір творчості, простір подій. Відповідно, читач може за його бажанням відвідати майстер-клас чи тренінг, скористатися електронною книгою чи знайти її версію у мережі «Інтернет», відвідати виставку чи презентацію, бути присутнім на лекції відомого діяча. Крім того, чимало бібліохабів мають додатково простір кафе, де відвідувач може випити кави та зробити легкий перекус.

По-четверте, порівняно невисока вартість оренди. Оскільки купити власне приміщення для підприємницької діяльності коштує досить дорого, то досить часто таке приміщення береться оренду. Водночас враховуючи вартість оренди у бізнес-центрах чи окремих будинках, більш вигідним варіантом є оренда приміщення саме у бібліохабі. Тож нині багато бібліохабів надають послуги із оренди коворкінгу. Коворкінгом є окремий простір, що має все необхідне для роботи: офісні меблі, техніку, комп'ютери та доступ до мережі «Інтернет», міні-кухню. При цьому даний простір відділений від інших стінами чи перегородками, що дозволяє шумоізолювати приміщення. У той же час бібліохаби надають можливість орендувати як весь коворкінг, так і окреме робоче місце, або ж кілька робочих місць однією компанією, відповідно, від робочих місць іншої все відділяється окремими перегородками.

По-п'яте, можливість отримати нові знання та відпочити. Всі простори бібліохабів крім функцій освітньої та культурної, надають ще й функцію відпочинку. Адже кожний простір обладнаний зручними місцями для сидіння, читання та писання, відпочинку. Скрізь є пуфи, невеликі столики та стільці, теплі коврики на підлозі. У той же час місця для сидіння знаходяться на підвіконні та вмонтовані у меблі. Крім того, нерідко бібліохаби мають розважальну зону. Там знаходяться настільні ігри та є можливість пограти в активні ігри, що важливо для залучення дитячої аудиторії до бібліотеки.

По-шосте, наявність сучасного дизайну. Бібліохаби мають новітній дизайн як ззовні, так і з середини. Їхньою особливістю є наявність яскравих кольорів, графіки на стінах, значної кількості декоративних елементів. Кожна зона відділена зручними перегородками. До того ж всі меблі є мобільними, тому за потреби вільний простір кожної зони можна розширити та трансформувати її в іншу зону. Ще однією особливістю є те, що стелажі з книгами є не основною частиною простору, а його доповненням, тому слугують своєрідною декорацією. Крім того, багато бібліохабів є тематичними.

Незважаючи на всі переваги бібліохабів в Україні вони тільки починають створюватися. Попри це, закордоном бібліохаби функціонують уже більше ніж 10 років. Варто додати, що наприклад бібліохаб «Book Mountain and Library Quarter» у Нідерландах вже перетворився на справжнє бібліотечне місто, де у взаємопов'язаних між собою приміщеннях крім звичайної бібліотеки, знаходяться ще й аудиторії, офіси, конференц-зали, освітній центр, торговельні майданчики, кафе, готель та соціальне житло. Тобто, прочитавши книгу, відвідувач може перекусити, здійснити покупку, отримати нові знання, а потім за бажанням знову відвідати книжковий фонд. Крім того, книги у бібліохабі розподілені по секціям, що спрощує пошук.

Седжонська бібліотека у Південній Кореї є вдалим прикладом бібліохабу. Тут крім великої кількості книжкових фондів знаходяться також коворкінг, конференц-зали, заклади громадського харчування. Навіть дизайн бібліохабу нагадує про призначення будівлі, оскільки приміщення оформлене у вигляді листа книги. До того ж самі книги представлені як у паперовому, так і у електронному вигляді, а почитати книги можна як у приміщенні бібліотеки, так і на терасі бібліохабу [21, с. 46].

Вітчизняні бібліохаби теж здійснюють пошук шляхів приваблення нових відвідувачів. Більшість з них крім коворкінгів, виставок, лекцій, майстер-класів та тренінгів, зацікавлюють користувачів аматорськими студіями, фестивалями, розважальними програмами. На базі деяких бібліохабів проводяться тематичні вечірки до свят чи певних подій. Також у бібліохабах здійснюються заходи для розвитку людей з особливими потребами.

Нині найбільш відомими вітчизняними бібліохабами є Центральна районна бібліотека ім. П. Тичини, Дитяча бібліотека на Подолі, Центральна районна бібліотека «Свічадо», Бібліотека ім. М. Костомарова, Бібліотека 115 для дітей м. Києва. Останній бібліохаб відрізняється від попередніх тим, що має інформаційну зону з електронним каталогом (де знаходиться інформація

про найближчі за часом заходи), гардероб, міні-кухню, виставковий зал. Особливістю даного бібліохабу є окремий внутрішній дворик [80].

Варто відмітити, що бібліохаб в Україні як явище на сьогодні реалізовується більше на базі дитячих бібліотек, аніж для дорослого населення. Це обумовлено тим, що молоде покоління важче зацікавити у паперовій книзі, тому що вони впевнено віддають перевагу електронним книгам. Тож задачею є створення такого простору, який би міг переконати дітей та юнацтво у тому, що бібліотека це не просто місце для зберігання книг, а ще й приміщення для навчання та творчості, а ще зустрічі із кумирами.

Крім того, задачею бібліохабу є забезпечити всі освітні та культурні потреби дитини. Адже вона не буде витратити час тільки на читання книги. Їй цікаво відвідати майстер-клас, оглянути нову виставку, познайомитися із цікавим гостем. При цьому молодь розвивається, отримує нові знання, проводить час із користю. Важливим є те, що бібліохаб дозволяє приємно проводити дозвілля не тільки дітям, але й батькам. Тому бібліохаби все більше перетворюються у центри сімейного відпочинку, де кожен залежно від свого віку та інтересів може знайти цікаве заняття.

Відповідно, виникає питання у тому, яким чином бібліохаб може зацікавити дітей та молодь. Адже це можливо не тільки шляхом зміни формату діяльності, а й внаслідок використання новітніх технологій популяризації фондів. Важливо, щоб бібліохаб використовував новітні інструменти комунікації з громадськістю, до яких можна віднести соціальні мережі, офіційний портал, ютуб-канали. Адже необхідно, щоб канали зв'язку користувалися популярністю в аудиторії.

Згідно цього, дана тема є актуальною у зв'язку з тим, що бібліохаби є сучасним явищем, яке набирає популярності. Адже це не просто бібліотека, а багатофункціональний освітній та культурний простір, що об'єднує відвідувачів за інтересами, а також сприяє розвитку їхній знань, умінь, навичок. Тому важливо дослідити, яка різниця між вітчизняними та

зарубіжними бібліохабами, як регламентується їхня діяльність, які основні напрямки комунікацій. У той же час необхідно розглянути як саме концепція бібліохабу реалізовується у Центральній бібліотеці ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва, які напрямки комунікації використовує даний бібліохаб у розрізі молодшої вікової категорії, як інформаційні технології впливають на діяльність бібліохабу. Тільки розглянувши всі ці аспекти, можна визначити роль сучасних комунікаційних технологій у функціонуванні дитячого бібліохабу.

Зв'язок з науковими програмами, планами і темами. Матеріал для дослідження збирався на базі переддипломної практики у Центральній бібліотеці ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва.

Мета і завдання дослідження. **Мета дослідження** – визначити напрями, специфіку діяльності бібліохабів як центрів комунікацій з громадськістю.

Відповідно до мети дослідження були поставлені такі **завдання**:

- проаналізувати наукову літературу та джерела з теми кваліфікаційної роботи;
- визначити законодавчі та нормативно-правові основи діяльності бібліохабів в Україні;
- порівняти функціонування бібліохабів в Україні та світі;
- охарактеризувати концепцію створення сучасного комунікаційного простору у Центральній бібліотеці ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва;
- узагальнити основні напрямки комунікацій з громадськістю в діяльності Центральній бібліотеці ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва;
- визначити роль інформаційних технологій у популяризації Центральній бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва серед громадськості;
- розробити модель комунікацій з громадськістю в системі Центральній бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва.

Об'єкт дослідження – комунікаційна діяльність бібліохабу.

Предмет дослідження – особливості, ознаки, просторові характеристики, напрями комунікаційної діяльності Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва.

Методи дослідження. У магістерській роботі використаний соціокомунікаційний підхід, який визначив використання як загальнонаукових методів (метод системного аналізу, термінологічний, спостереження, описовий, узагальнення) та конкретно-наукових методів (статистичний, порівняльний метод, бібліографічний метод, моніторинг контенту вебсайтів, контент-аналіз інтернет-проектів бібліотек). Визначені методи дозволили об'єктивно і неупереджено досягти мети та вирішити поставлені завдання.

Наукова новизна полягає у тому, що вперше було досліджено комунікаційну діяльність Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва, розвинено знання про основні напрями комунікації бібліохабів та розуміння бібліохабів як комунікаційних центрів. Вперше було вивчено та проаналізовано практичний досвід комунікаційних зв'язків із громадськістю у Центральній бібліотеці ім. Т. Г. Шевченка для дітей. Було визначено, що нині бібліохаби відіграють роль інформаційних та творчих центрів, оскільки користувачі можуть отримати необхідні дані з різних джерел, бути відвідувачами різних масових заходів, поспілкуватися з цікавими гостями, бути задіяними у різних гуртках та секціях.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані результати можуть бути використані для удосконалення комунікаційної діяльності із громадськістю у Центральній бібліотеці ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва. Ефективній роботі бібліотеки може сприяти впровадження запропонованої моделі комунікацій з громадськістю, яка дозволить застосувати нові інструменти комунікації із відвідувачами. Перш за все це стосується активізації комунікацій через офіційний вебсайт та офіційні сторінки бібліотеки у соціальних мережах. Використання результатів

дослідження є доцільним під час вивчення таких дисциплін як «Організація зв'язків із громадськістю», «Організація та управління діяльністю інформаційних та аналітичних установ», «Менеджмент бібліотечних і архівних установ» та «Сучасні піар-технології».

Особистий внесок. Дипломна робота виконана самостійно. Всі основні результати дослідження належать авторові особисто. Публікації за темою дослідження є одноосібними.

Апробація результатів. Основні положення, результати та висновки дипломної роботи доповідалися на IV Всеукраїнській науково-практичній конференції «Людина в інформаційному просторі» (м. Кременчук, 13 листопада 2020 р.) та XXI Міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених і студентів «Політ. Сучасні проблеми науки» (м. Київ, 5-9 квітня 2021 р.), а також на заняттях гуртка «Методологічний семінар для здобувачів вищої освіти».

Публікації. Результати та висновки дипломної роботи висвітлені у публікаціях:

Тюрменко І. І., Тесленко К. Г. Комунікації з громадськістю в діяльності Національної бібліотеки України для дітей / І. І. Тюрменко, К. Г. Тесленко. *Людина в інформаційному просторі: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції*, Кременчук, 13 листопада 2020 р. Кременчук, 2020. С. 50-52.

Тесленко К. Г. Комунікаційні заходи в діяльності Національної бібліотеки України для дітей / К. Г. Тесленко. *Політ. Сучасні проблеми науки: матеріали XXI Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених і студентів*, Київ, 5-9 квітня 2021 р. Київ, 2021. С. 177-179.

Структура кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів з підрозділами, висновків, списку використаних джерел та літератури і додатків. Список використаних джерел налічує 80 найменувань. Загальний обсяг роботи – 113 сторінок, з яких основного тексту – 95 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ БІБЛІОХАБІВ

1.1. Аналіз наукової літератури та джерел з теми кваліфікаційної роботи

Нині у період глобалізації та інформатизації значно посилюються зв'язки між різними сферами, а кожна галузь прагне модернізувати та осучаснити не тільки основні аспекти своєї діяльності, а й ставлення аудиторії до свого функціонування. Не виключенням є й бібліотечна сфера.

Джерела з теми кваліфікаційної роботи доцільно поділити на три групи: закони, нормативно-законодавчі акти, стандарти; наукові праці дослідників з проблеми дослідження; офіційні вебсайти бібліотек, їх сторінки у соціальних мережах, вебсайти громад, вебсайти електронних інформаційних видань бібліотечних установ. До першої групи можна віднести такі закони як Закон України «Про інформацію» (від 2 жовтня 1992, поточна редакція від 16.07.2020) [1], Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» (від 27 січня 1995, поточна редакція від 22.05.2021) [2], Закон України «Про обов'язковий примірник документів» (від 9 квітня 1999, поточна редакція від 16.10.2020) [3], Закон України «Про культуру» (від 14 грудня 2010, поточна редакція від 04.12.2021) [4], Проект Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» (від 1 лютого 2021) [5]; нормативно-законодавчі акти та стандарти: Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися закладами культури, заснованими на державній та комунальній формі власності» (від 12 грудня 2011, поточна редакція від 27.07.2017) [6], Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на

період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» (від 23 березня 2016) [7], Наказ Кабінету Міністрів України «Типові правила користування бібліотеками в Україні» (від 5 травня 1999, поточна редакція від 18.08.2017) [8]. Концепція розвитку бібліотечної справи України (від 12 лютого 2013) акцентує увагу на цифровізації бібліотечної сфери, формуванні сучасного соціокультурного образу бібліотеки шляхом адаптації її діяльності до умов інформаційного суспільства [9].

Згідно Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу», державна політика у сфері бібліотечної справи реалізовується шляхом надання прав громадянам на бібліотечне обслуговування, забезпечення загальної доступності до інформації та культурних цінностей, що збираються, зберігаються та надаються в тимчасове користування бібліотеками. Даний пункт виконується таким чином, що бібліохаб крім традиційних бібліотечних послуг надає доступ відвідувачам до різних напрямків мистецтва та культури. Адже просторові можливості даного закладу дозволяють проводити у ньому виставки та презентації, лекції відомих людей, креативні заходи [2].

Відповідно до Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України», важливе значення бібліотек полягає першочергово у тому, що вони є базовим елементом культурної, наукової, освітньої, інформаційної інфраструктури держави. До стратегічних напрямів розвитку бібліотечної справи можна віднести:

- удосконалення нормативно-правової бази, яка стосується діяльності бібліотек, та врегулювання стандартів бібліотечно-інформаційної галузі відповідно до міжнародних стандартів;
- створення системи гарантованого бюджетного фінансування основних бібліотечних послуг і реформування механізму отримання та використання надходжень з інших джерел фінансування;

- створення нової архітектури інтегрованої бібліотечної системи держави на основі універсального доступу та економічної доцільності;
- забезпечення професійного розвитку персоналу бібліотек, оновлення системи бібліотечно-інформаційної освіти та підвищення кваліфікації;
- модернізація матеріально-технічної бази та інформаційно-технологічної інфраструктури бібліотек;
- інтенсивний розвиток та актуалізація документно-інформаційних ресурсів бібліотек на традиційних та електронних носіях і забезпечення доступу до них;
- розвиток читання через систему соціального партнерства;
- збереження українського культурного надбання в частині документних ресурсів;
- науковий супровід розвитку бібліотек в умовах якісних змін;
- розвиток ефективних комунікацій [7].

Водночас актуальним залишається вирішення таких важливих питань у бібліотечній сфері, як створення системи інформаційно-бібліотечного обслуговування населення, що забезпечує конституційні права громадян на вільний доступ до інформації; залучення до цінностей української та світової культури, практичних і фундаментальних знань; збереження національної культурної спадщини, що зберігається в бібліотеках. Для досягнення стратегічних цілей цього ефективного розвитку бібліотек необхідне:

- прискорення реформування бібліотечної справи в руслі сучасних загальносвітових тенденцій;
- вдосконалення нормативно правової бази бібліотечної діяльності з метою забезпечення соціальних гарантій населення на інформаційно-бібліотечне обслуговування, гарантій розвитку бібліотек з урахуванням сучасних вимог і кореляцій із загальним законодавством і правовою сферою суміжних галузей;

- розвиток матеріально-технічної бази бібліотек, включаючи будівництво нових будівель і приміщень і реконструкцію наявних, забезпечення їх сучасним обладнанням;
- впровадження новітніх технологій, в тому числі інформаційно-комунікаційних, розвиток корпоративних систем;
- забезпечення безпеки бібліотек і збереження бібліотечних фондів як частини вітчизняного та світового культурного надбання;
- формування інформаційної культури суспільства, стійкого інтересу до читання, української мови, вітчизняної історії та культури;
- забезпечення бібліотек кваліфікованим персоналом [7].

Друга група включає наукову літературу, яка присвячена вивченню різнопланових проблем, пов'язаних з діяльністю бібліохабів. Питання функціонування бібліохабів досліджувало ряд вітчизняних та зарубіжних вчених, адже на сьогодні відсутній єдиний підхід до розуміння бібліохабу. Це обумовлено тим, що дане поняття є новим та ще рідко використовується у бібліотечній сфері.

Дослідниця І. Булахова говорить про те, що рекламна стратегія бібліохабів побудована на активній взаємодії із користувачами соціальних мереж [19, с. 193]. Це обумовлено тим, що дані сайти є безкоштовними інструментами формування іміджу та піар-образу, мають значну кількість аудиторії, дозволяють поширювати інформацію різними каналами. На думку вченої, бібліохаби з метою іміджевого позиціонування надають перевагу мережі «Фейсбук». Основними напрямками діяльності у даній мережі є інформування про поточні заходи, просування книжкового фонду, інформування про нові надходження, повідомлення про пам'ятні дати та новини, проведення опитувань, інформування про послуги [19, с. 193].

Дослідник О. Желай у статті «Модернізація бібліотечного сервісу на основі інформаційних технологій та комунікацій» наголошує на тому, що основною рисою сучасних бібліохабів є наявність електронних каталогів, оцифрованих видань, електронних баз даних; проведення віртуальних

виставок; розширення послуг бібліотечного сервісу. Також частина бібліохабів відображають соціальну мету та сприяють реабілітації та адаптації соціально незахищених верств населення [29, с. 103].

Молодший науковий співробітник НБУ ім. В. І. Вернадського О. Макарова у статті «Бібліотека сьогодення: тенденції розвитку» [41, с. 12] зазначала, що сучасний бібліохаб це і місце для роботи, навчання, натхнення, розвитку своїх талантів, наукових досліджень. Важлива роль відводиться саме інтер'єру та екстер'єру бібліохабу, адже зовнішній та внутрішній вигляд бібліохабу значно впливають на його імідж та сприйняття. Зокрема, бібліохаб повинен мати яскравий дизайн, зручні місця для сидіння, незвичні елементи оздоблення. Свобода у виборі місця є необхідною для того, щоб читач міг зайняти зручне положення, тож у багатьох хабах можна сидіти на пуфиках, диванах, килимках на підлозі, навіть на підвіконні. При цьому кожен відвідувач може скористатися безкоштовним доступом до мережі «Інтернет», комп'ютерною технікою, канцелярією.

На думку О. Макарової, яскравим прикладом сучасного бібліохабу є Штутгартська бібліотека, яка працює з 9.00 до 21.00 протягом 6 днів, а для тих хоче почитати вночі відкрите невелике приміщення з певною кількістю книг. Крім того, найпопулярніші книги знаходяться ще при вході у спеціальній шафі, де їх може взяти кожен охочий. Також бібліотека має диски з записаними на них аудіо книгами. У той же час бібліохаб дає в оренду твори мистецтва, а ще дозволяє відвідувачам користуватися всією комп'ютерною технікою безкоштовно. Особливістю бібліохабу є те, що деякі його приміщення відведені під коворкінг. Тобто, будь-який відвідувач без обмежень по часу та безкоштовно може попрацювати в окремому просторі як за своєю технікою, так і скористатися ноутбуками бібліохабу [41, с. 14].

Дослідниця Л. Шестопалова у публікації «Новітні технології бібліотечного обслуговування в Київському національному торговельно-економічному університеті: smart-бібліотека, коворкінг, vr-студія» [68, с. 259] стверджує, що основною відмінністю бібліохабу від традиційної бібліотеки є

наявність коворкінгу. Як приклад, вона наводить досвід бібліотеки КНТЕУ, а саме створення у ній «Knute Hub». Даний коворкінг складається із окремого приміщення поруч із читальним залом, що має 3 окремі зони для роботи та 3 зони для дозвілля: простір відпочинку, простір переговорів, простір конференцій. Остання зона розрахована на 70 осіб, що дозволяє використовувати її для лекцій, тренінгів, майстер-класів. При цьому вона облаштована проектором, комп'ютерною технікою, зручними місцями для сидіння, дошками.

Бібліохаб у зоні входу до коворкінгу розміщує настільні ігри. Це обумовлено тим, що відвідувач перед початком роботи повинен розслабитися, а також витратити час з користю очікуючи чергову подію. Крім того, так він формує у себе позитивне сприйняття як перемоги, так і поразки [64, с. 260].

Як вважає С. Головаха, у власній статті «Коворкінг у бібліотеках як експеримент в умовах кризи» [23, с. 215], впровадження бібліотечного коворкінгу як явища, може бути вдалим фінансовим рішенням для бібліотечного менеджменту. Це пов'язано з тим, що у період кризи виникають труднощі із рухом транспорту, роботою приватних підприємств, орендою приміщень. Водночас використання коворкінгу у бібліохабі сприяє вирішенню даних проблем. Для самого бібліохабу це вигідно також фінансово, адже приміщення під коворкінг та його обладнання може здаватися в оренду потенційним відвідувачам на платній основі.

На думку дослідника, коворкінг є більш важливим саме у невеликих містах. Це обумовлено тим, що маленькі населені пункти мають незначну кількість вільних приміщень, що можна використати для облаштування організації чи підприємства. Тому саме бібліотека є тим хабом, що має необхідні зони та певний імідж серед місцевого населення. Крім того, коворкінг оснащений меблями, комп'ютерною технікою, окремими робочими місцями, у деяких бібліохабах також наявна кухня з необхідною

побутовою технікою. Його оренда у багатьох випадках коштує дешевше ніж оренда окремого офісного приміщення.

У той же час вчений відзначає, що впровадження коворкінгу у бібліохабах ускладнюється такими факторами як: відсутність сформованої концепції коворкінгу у бібліотечному просторі, складнощі трансформації бібліотекаря в адміністратора у плані посадових обов'язків, нерозуміння зі сторони відвідувачів сутності коворкінгу. Все це можна вирішити шляхами поширення інформації бібліохабом про створення коворкінг-простору, вибором зручного для роботи приміщення, облаштування коворкінгу комфортними меблями, безкоштовного підключення до мережі «Інтернет» для відвідувачів [23, с. 216].

Про значення бібліоковоркінгу говорить дослідниця Л. Присяжна [53, с. 23]. Вона наголошує на тому, що сучасні бібліохаби є альтернативою офісам та бізнес-центрам. Вони можуть замінити робочі приміщення та створювати всі умови для активної професійної діяльності, що дозволяє говорити про появу такого явища як «бібліоковоркінг». Адже бібліотека має достатню кількість вільних приміщень, які можна здавати в оренду як на постійній основі певним компаніям, так і тимчасово для всіх бажаючих.

При цьому бібліоковоркінг має відповідати мінімальним потребам для роботи, а саме мати необхідний простір, меблі, комп'ютерну та офісну техніку, канцелярію. Питання облаштування вже залежить від специфіки організації, яка орендує робоче місце. Відповідно, бажано щоб бібліоковоркінг мав декілька робочих просторів, кімнату для переговорів, конференц-зал, медіа простір [53, с. 23].

Питання комунікаційної діяльності бібліохабів нині досліджено лише частково. Зокрема, дослідники І. Тюрменко, Л. Халецька, Ю. Смольніков, розглядали організацію комунікації Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва. На їхню думку, основним інструментом комунікації із громадськістю бібліотеки є сторінка у соціальній

мережі «Фейсбук». Водночас до сторінки у мережі «Інстаграм» нині немає доступу [78, с. 55].

Про різницю традиційної бібліотеки та бібліохабу говорить К. Бережна [16, с. 144]. На її думку, сучасний бібліохаб відрізняється від традиційної бібліотеки у першу чергу тим, що він має візуально помітні точки входу. Для цього екстер'єр повинен бути яскравим, мати великі за розміри елементи, містити цікаві символи. Крім того, вона пропонує робити бібліохаби прозорими з великою кількістю скляних елементів. Це зацікавлює відвідувачів, що проходять повз будівлю. Все це дослідниця висловила у статті «Формування комфортного інформаційно-комунікаційного середовища публічних бібліотек України» [16, с. 144].

Як стверджує К. Анашкіна, сучасний бібліохаб має ретельно продумане планування, що зумовлене необхідністю перетворенням його у мультифункціональний центр [15, с. 3]. Він повинен відрізнятися від традиційної бібліотеки як зовнішнім, так і внутрішнім виглядом. Для цього бібліохаб повинен відповідати сучасним дизайнерським рішенням.

Зокрема, дослідниця наголошує на тому, що бібліохаб повинен менше асоціюватися із бібліотекою, тому у його просторі не повинні знаходитися книжкові полиці або потрібно мінімізувати їхню наявність. Вона наводить приклади вже функціонуючих бібліохабів, де стелажі з книгами мобільні: їх можна складати, пересувати, розкладати. Замість незручних меблів у хабах стоять дивани, м'які стільці, пуфи, модульні лави.

У той же час вчена звертає увагу на цікаві дизайнерські рішення, які застосовуються у сучасних бібліохабах. До них вона відносить розподіл зон за допомогою прозорих скляних стінок, максимально відкритий простір, меблі-трансформери. Екстер'єр бібліохабів оформлений у яскравих кольорах, з різними великими цікавими елементами, застосовується часто світлодіодне освітлення. Основними аспектами інтер'єру є графічне оформлення цитат із книг на стінах, світлі чи яскраві кольори, великі чи панорамні вікна.

Також оздоблення сучасних бібліохабів передбачає врахування принципів ергономіки. Тобто, меблі є зручними та адаптуються під позу сидіння читача, світло не шкодить зору, всі предмети знаходяться у зоні доступності. При цьому бібліотечний простір має бути максимально відкритим, щоб відвідувач міг зручно для нього та інших розмістити свої речі, а також щоб була можливість бачити інших відвідувачів [15, с. 3].

На думку президента ВГО «Українська бібліотечна асоціація» О. Бруй, зростання якості життя неможливе без розвитку соціальних інститутів, одним із яких є бібліотека, що зараз трансформувалася у бібліохаб [18, с. 34]. Дослідниця говорить про те, що сучасний бібліохаб відрізняється від звичної бібліотеки передусім тим, що він надає відвідувачу такі можливості та дані, які сам користувач не очікує отримати. На відміну від цього, у традиційній бібліотеці навпаки можна навіть не отримати те, що хотів.

Тож роль бібліохабу полягає саме у тому, що він виконує функції інформаційного, комунікаційного, просвітницького центру. Тут людина може навчатися, розвиватися, удосконалювати свої вміння, знайомитися із цікавими людьми. Це має особливе значення, як вважає дослідниця, саме для невеликих громад, де не так багато культурно-освітніх закладів.

Як стверджує О. Бруй, сучасний бібліохаб повинен поєднувати чотири простори. Це простір навчання, простір зустрічей, простір подій, простір натхнення. При цьому кожний із них повинен мати сучасний інтер'єр, де кожна річ має своє призначення і наповнена особливим змістом. Крім того, кожний бібліохаб має свою концепцію, під яку підлаштовується приміщення, а не навпаки. Він повинен бути зручним та модернізованим, відкритим, доступним для всіх верств населення. Важливо, щоб навіть невелике за розміром приміщення можна було за потреби перетворити у місце для зустрічей, майстер-класів, навчання. До того ж, необхідним є поєднання інформаційних та комп'ютерних технологій у просторі бібліохабу [18, с. 34].

Велике значення у дослідженні бібліохабів відіграли і зарубіжні дослідники. Зокрема, доктор філософських наук Маджія Гету Крауз

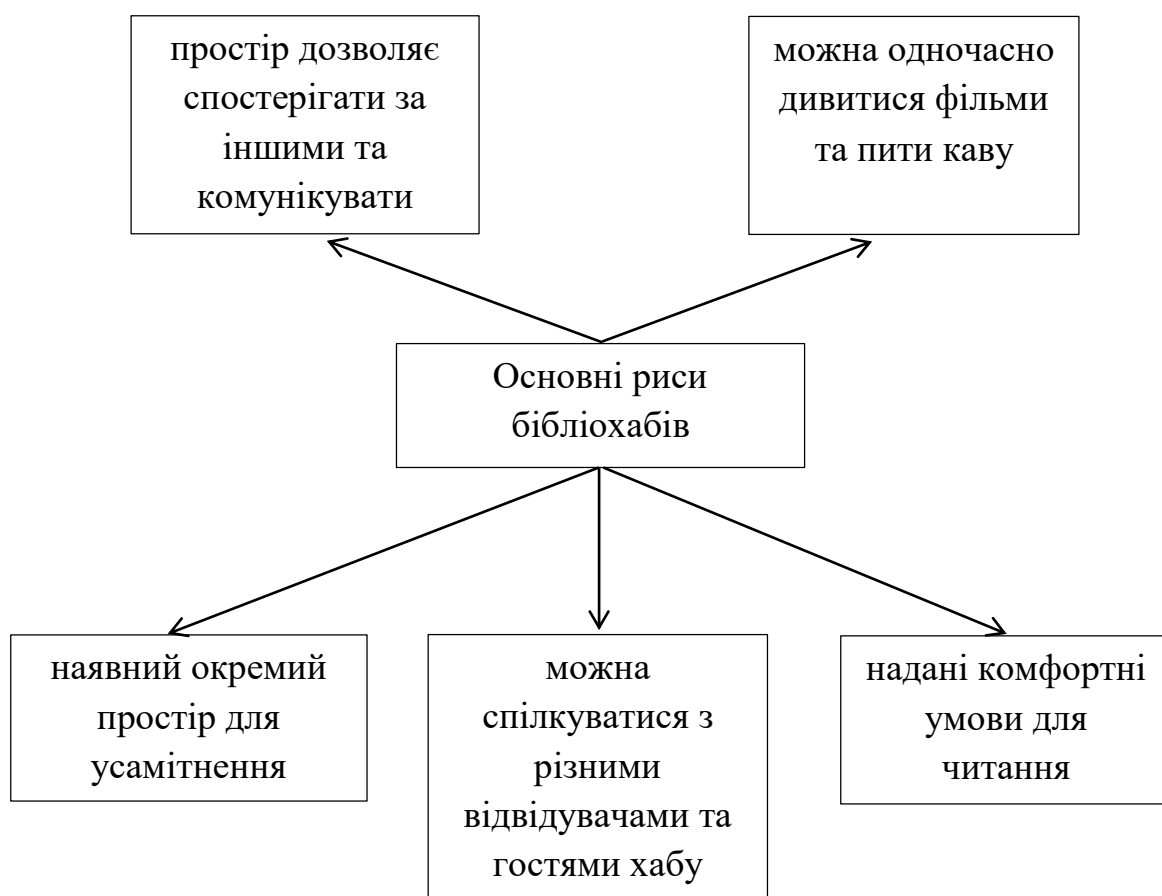
узагальнює дослідження американських вчених щодо ставлення відвідувачів до публічних бібліотек у наш час [39, с. 65]. На думку американської дослідниці, сучасні бібліохаби являють собою заклади, де окрім видачі традиційних та електронних книг, відвідувач може скористатися безкоштовним доступом до мережі «Інтернет», комп'ютерною технікою, принтерами та сканерами. При цьому читач може відвідати майстер-класи, тренінги, навчаючі програми. Важливо, щоб заходи, які будуть проводитися у бібліохабі, стосувалися не тільки бібліотечної та інформаційної сфери, а й інших галузей. До того ж на думку Крауз, сучасний бібліохаб являє собою центр створення та розвитку стартапів, що перетворює його у заклад бізнес-освіти.

Водночас, як вважає вчена, у майбутньому бібліохаби можуть перетворитися у своєрідні творчі лабораторії. Це обумовлено тим, що у цьому напрямку вже рухаються американські школи та коледжі. Відповідно, бібліохаб стане місцем для зустрічей людей різного віку, які зможуть приймати участь у різних творчих заходах, навчатися новому, винаходити [40, с. 65].

З вище викладеними твердженнями лише частково погоджується російська дослідниця Ю. Єфремова [28, с. 11]. Вона наголошує на тому, що простір бібліохабу дійсно повинен ділитися на декілька зон, що сприяє зручності відвідувача. Проте вчена виділяє такі простори як: лекційний, виставковий, гуртків та ігрових кімнат, кафе. Ключовим простором вчена визначає простір гуртків та ігрових кімнат, який доцільно обладнати для проведення різних квестів. Це обумовлено тим, що такий захід чудово підходить для тих, хто обожнює активний відпочинок, любить працювати у команді, прагне проявити свої здібності. До того ж квести мають різну тематику і необов'язково, щоб вона була пов'язана із бібліотечною сферою.

Правильне розміщення даних зон дозволить мінімізувати перетин читачів між собою. Здійснювати зонування Ю. Єфремова рекомендує за допомогою: пересувних перегородок, шляхом завішування входів в інші зони

тканиною; зміни висоти стелі чи рівня підлоги; зміни кольору стін. Однак найкращим способом, що є більш сучасним, вона визначає зміну освітлення. Для цього дослідниця радить використовувати освітлювальне обладнання різних кольорів та потужності, яке можна кріпити як на стелю, так і на стіни [28, с. 21]. Згідно цього, особливості бібліохабів, що наведені у праці, можна виокремити за просторовим зонуванням. Відповідно ідеї дослідниці щодо основних рис бібліохабів можна узагальнити у наступній схемі (рис. 1.1).

Рисунок 1.1 – Основні риси бібліохабів

Керівник центру «Школа бібліотечного лідерства», російський дослідник А. Лісіцькій, у своїй праці «Бібліотека як «третє місце»: російський вимір», стверджує, що бібліохаб є тим місцем, що найкраще підходить для коворкінгу, адже воно нейтральне у плані соціальної взаємодії [40, с. 5]. Тому що люди не відчують «робочої атмосфери», і водночас

побутові справи не відволікають їх від роботи. У той же час основними аспектами бібліотечного коворкінгу вчений називає громадський робочий кабінет, наявність зон для спілкування та роботи, соціальну взаємодію між учасниками.

Необхідною умовою успішного функціонування коворкінгу в бібліохабі А. Лісіцькій виокремлює наявність зон для розваг. Адже людина, що приходить працювати, повинна мати також час для відпочинку, активного проведення дозвілля, морального «розвантаження». Адже облаштування коворкінгу під робочий кабінет не сприяє його популяризації, тому це є неправильним.

Також дослідник зазначає, що успішний бібліотечний коворкінг неможливий без запровадження такої посади як «адміністратор». Дана людина повинна займатися тільки координуванням діяльності коворкінгу без залучення його до функціонування бібліохабу. Адміністратор має відповідати за організаційні аспекти діяльності коворкінгу, перевіряти матеріально-технічне оснащення, популяризувати коворкінг, сприяти зручному розміщенню відвідувачів. Його призначення пов'язане з тим, що він має стимулювати налагодження комунікації між учасниками коворкінгу, мотивувати їх ділитися власним робочим досвідом, організовувати спільні конференції для відвідувачів [40, с. 23]. Таку думку поділяють І. Тюрменко, Л. Халецька, Ю. Смольніков [71, с. 56].

Третю групу складають офіційні вебсайти бібліотек, їх сторінки у соціальних мережах, сайти громад, сайти електронних інформаційних видань бібліотечних установ. Варто додати, що найбільш доцільним є орієнтація на сторінки бібліотек у соціальних мережах, адже там висвітлена основна діяльність бібліохабів. Ці джерела дали змогу вивчити як бібліотека взаємодіє із своїми стейкхолдерами у межах офіційної сторінки [11], сторінок у соціальних мережах «Фейсбук» [13] та «Інстаграм» [12], через офіційний канал у ютубі [14]. Особливу роль бібліотека відводить спілкуванню із читачами у комунікаційному просторі мережі «Фейсбук», де кожного дня

менеджери сторінки додають нові дописи, світлини, опитування, посилання на сайти партнерів [14]. Це дозволяє розширювати цільову аудиторію та популяризувати книжковий фонд бібліотеки. Для лаконічного висвітлення новин бібліотеки існує електронний блог, де статті розміщені у порядку часу додавання [10]. Відповідно, кожен читач може дізнатися актуальні для нього новини.

Отже, на сьогодні бібліохаби мають ряд відмінностей порівняно із традиційними бібліотеками. Вони мають декілька просторових зон, виконують інформаційну та культурну функцію, сприяють розвитку творчих прагнень відвідувачів. Проте нині відсутня законодавча база, що могла б регламентувати їхню діяльність. Аналіз літератури свідчить, що питання комунікаційної діяльності Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва досліджувалося опосередковано у працях деяких науковців.

1.2. Бібліохаб: термін та визначення поняття

Нині не існує унормованого поняття «бібліохаб». Це обумовлено відносною новизною цього визначення, відсутністю його комплексного розуміння, універсальністю цього поняття. Звідси випливає і те, що не існує єдиних вимог до написання терміну. У наукових дослідженнях зустрічаються такі варіанти як «бібліохаб», «бібліо хаб», «бібліоhub». Тому необхідно розглянути, які існують теорії стосовно сутності цього поняття.

Як стверджують вітчизняні дослідники І. Тюрменко, Л. Халецька, Ю. Смольніков, бібліохаб більш доцільно визначити як «бібліотечний хаб», що є відображенням інформаційно-комунікаційного середовища бібліотеки [71, с. 56]. У той же час його узагальнено можна визначити як стратегічну модель бібліотеки, що включає до себе урбанізм, дизайн, архітектурні рішення, брендинг, піар, додаткові бібліотечні послуги. При цьому кожен

бібліохаб це окремий проєкт, що потребує функціональних ідей та має відповідати локальним потребам суспільства.

На думку О. Гранкіної, більш доцільним є термін не «бібліохаб», а саме «оціум-бібліотека» [25, с. 11]. Це обумовлено тим, що саме поняття «оціум» означає дозвілля. Тому «оціум-бібліотека» це культурна інфраструктура, яка забезпечує відвідувачів книгами та сприяє організації дозвілля, а також наділена певними просторовими характеристиками.

Дослідниця Н. Васильєва визначила бібліохаб як «місце соціальної інновації та взаємодії, що сприяє обміну знань, поширення культури та освіти шляхом застосування гібридного формату» [21, с. 45]. Основною функцією бібліохабів вона зазначила таку як забезпечення простору для неформальної комунікації.

Вчені Н. Пасмор та І. Зарвигор вважають, що бібліохабом є «соціальний простір, що включає до себе функціональні зони» [45, с. 1]. Він являє собою сучасний комплекс, що складається із зони для заходів, воркспейсу, простору навчання та роботи, конференц-залу. Тим самим створюється майданчик для обміну думок.

Автор проєкту «БібліоХаб: сучасний простір у центральній бібліотеці міста» Т. Козицька вважає, що: «Бібліохаб – це окрема кімната для спільної праці, проведення тренінгів, лекцій, майстер-класів» [37, с. 314]. При цьому вона наголошує, що це суміжне поняття із Інтернет-кафе та коворкінгом. На її думку, бібліохабом може називатися тільки той простір, який відповідає таким критеріям як: площа від 23 кв.м., наявність книжкового фонду, наявність комп'ютерної техніки, безкоштовний доступ до мережі «Інтернет», облаштований простір для подій та тренінгів.

Водночас дослідниця Н. Семчук визначила бібліохаб як «книгозбірню, яка зорієнтована не тільки на інтелектуальний, а ще й на мистецький розвиток відвідувачів» [55, с. 55]. Також вона зазначає, що це не просто бібліотека, а місце для мислення, обміну досвідом та розвитку нових ідей. Л. Синьпольська дає своє тлумачення даного поняття: «Бібліохаб – зона

комфортного громадського простору для роботи, навчання і відпочинку» [56, с. 12]. С. Стрельбицька називає бібліохабом «бібліотеку, яка крім читання являє собою безпечну територію для пізнання сучасного світу, творчого самовираження та активного відпочинку» [58, с. 7]. Вчена О. Кобко визначила «бібліохаб» як «сучасний публічний простір, де можна читати книги, шукати інформацію, займатися за інтересами» [35, с. 71].

Вчена Л. Яремко визначила бібліохаб як «місце ідей, простір для творчості та безкоштовний послуг, що є частиною бібліотечного простору та оснащене новітніми технологіями» [66, с. 6]. Бібліограф Л. Сісіна має схожу позицію. Вона називає бібліохабом «місце, де цифровий та фізичний простори перетинаються та доповнюють, а не виключають один одного» [57, с. 9]. О. Мар'їна визначила бібліохаб як «середовище для інтерактивної взаємодії різних структур» [43, с. 9].

Дослідник І. Закомірний визначає «бібліохаб» як «бібліотечний, громадський інклюзивний культурно-просвітницький і дозвілєвий простір» [30, с. 6]. Також він додає, що це багатофункціональний простір із різними зонами, що надає значну кількість послуг, забезпечує доступ до книг та інформації, сприяє цифровій грамотності та сучасним підходам до навчання.

Автори проєкту «MyFoxHub» визначили «бібліохаб» як «інноваційну багатофункціональну платформу, що облаштована меблями та комп'ютерним, медійним, музичним обладнанням, яка розподілена на простори дозвілля, спілкування, освіти, зустрічей, та діє на базі бібліотеки» [75]. При цьому обов'язковими складовими бібліохабу є лаундж зона, коворкінг-зона, нетворкінг-зона,

У той же час дослідниця К. Сакевич визначає «бібліохаб» як «функціональний простір, що призначений для організації освітніх та розважальних заходів, навчання, читання, розвитку творчості, опанування інформаційними технологіями» [54, с. 11]. Вона вважає, що основними завданнями бібліохабу є популяризація читання, обмін досвідом,

ознайомлення з культурою народів світу, надання доступу громадян до безкоштовного Інтернету.

Російський дослідник Л. Горбич у власній статті «Бібліотека як інформаційний хаб», звернув увагу на саму сутність поняття «хаб» [24, с. 35]. Враховуючи, що в російській мові немає аналогу даного терміну, то потрібно відштовхуватися від значення цього поняття, яке перекладається як «центр», «пункт», «точка». Водночас якщо тлумачити термін «бібліохаб», то виходить «центр концентрації книг». Проте на думку дослідника, це не є доречним, оскільки бібліохаб нині має ширше значення. Тому, як вважає Горбич, саме поняття «бібліохаб» не відображає сутності даного закладу. Вчений стверджує, що більш логічним є замінити поняття «бібліохаб» на «інформаційний центр». На це він наводить декілька аргументів.

По-перше, термін «хаб» асоціюється з постійним рухом. Це пов'язано з тим, що в англійській мові «хаб» використовується здебільшого у значенні пересадочного вузла, відповідно, відбувається постійний рух пасажирів. Тож відвідувач, що прийде буде намагатися зменшити час перебування у закладі. Проте це не відображає сутність бібліохабу, мета якого залучити більше відвідувачів з максимальним часом перебування.

По-друге, відвідувач хабу має можливість отримувати інформацію не тільки з книг, а й за допомогою доступу до мережі «Інтернет», приймаючи участь у майстер-класах, навчаючись новому у закладі. Тобто, хаб використовує різні джерела та канали отримання і передачі інформації. Тож інформаційний хаб є більш доречним.

По-третє, інформаційний хаб дозволяє отримувати різного роду інформацію у співпраці з іншими закладами, законно, безкоштовно. Крім того, читач отримує точні дані швидко, без додаткових зусиль, без витрат часу та коштів. Він просто отримує необхідну інформацію згідно його потреби.

Тож як вважає дослідник, традиційні бібліотеки вже втрачають свою популярність, а інформаційні центри тільки розширюють свою мережу. Крім

того, хаби постійно шукають способи приваблення нових відвідувачів, тому активно здійснюють наукову, просвітницьку, культурно-освітню діяльність [24, с. 38].

Італійська бібліотечна асоціація дає декілька визначень поняттю «бібліохаб»: «культурна «коробка»; «простір для читання та із зонами для отримання інформації та книг, соціалізації дорослих та дітей»; «центр інформації, культури, дозвілля громадян, що має пункт видачі книг та електронні книги, безкоштовний Інтернет, має простори для ігор, навчання, подій, зустрічей» [67, с. 8]. Останнє визначення найбільш точно відображає сутність бібліохабу, проте більше підходить під опис культурного центру.

На думку італійської дослідниці Е. Геччі «бібліохаб» являє собою «центр, який забезпечує навчання, читання, розвиток цифрової грамотності» [68, с. 5]. Схожу позицію висловлює і молдовський дослідник М. Прімаруру, який вважає, що «бібліохаб» це «центр, що сприяє розвитку освіти та бібліотечної комунікації у громаді» [51, с. 283]. Німецька дослідниця Р. Мюссер говорить про те, що «бібліохаб» можна визначити як «бібліотека-студія для дітей та дорослих, яка крім зберігання та видачі книг, забезпечує відвідувачів простором для лекцій, подій, тренінгів» [68, с. 12].

Тобто, підсумовуючи, можна стверджувати, що поняття «бібліохаб» розглядається переважно у трьох площинах: місце, центр, простір. Узагальнюючи попередні визначення доцільно тлумачити бібліохаб як центр надання бібліотечних послуг, що поєднує у собі простори навчання, дозвілля, подій, зустрічей.

Отже, нині не існує єдиного тлумачення поняття «бібліохаб». Узагальнено даний термін можна визначити як центр надання бібліотечних послуг, що поєднує у собі простори навчання, дозвілля, подій, зустрічей. Водночас на думку деяких дослідників більш доцільним є застосування понять як «інформаційний хаб», «оціум-бібліотека».

1.3. Методи дослідження

Враховуючи специфіку кваліфікаційної роботи, проведене дослідження здійснювалося у межах соціокомунікаційного підходу, який визначив застосування відповідних методів. Зокрема, були використані загальнонаукові методи (метод системного аналізу, термінологічний, спостереження, описовий, узагальнення) та конкретно-наукові методи (статистичний, порівняльний метод, бібліографічний метод, моніторинг контенту вебсайтів, контент-аналіз інтернет-проектів бібліотек). Різноманіття методів обумовлено насамперед прикладним характером виконаної роботи.

Соціокомунікаційний підхід є одним із базових методів серед конкретно-наукових. Його сутність полягає у тому, що будь-який об'єкт дослідження потрібно розглядати через призму організації його соціальних комунікацій. Тобто, всі установи реалізуються у баченні соціуму через те як налагоджені їх зв'язки з клієнтами, партнерами, конкурентами.

Застосування соціокомунікаційного підходу у дослідженні зумовлено тим, що необхідно визначити, яким чином відбувається взаємодія Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва із зовнішнім середовищем. Тобто, бібліотека у даному випадку постає як соціальний інститут, а об'єктом вивчення можна вважати комунікаційну діяльність як елемент менеджменту та маркетингу. При цьому значна роль у використанні соціокомунікаційного методу відводиться дослідженню цільової аудиторії (середній вік, вподобання, соціальний статус, вид зайнятості).

Застосування даного підходу дозволяє визначити ефективні методи взаємодії бібліотеки із користувачами. Сюди можна віднести відбір форм комунікації, акції та активності, масові заходи. При цьому вагома роль відводиться діалогу із користувачами бібліотеки, відвідувачами масових заходів, партнерами.

Загальнонаукові методи використовуються у різних сферах та галузях, відповідно відображають різні сфери пізнання. Вони мають міждисциплінарні зв'язки та є обов'язковими методами дослідження. Першочергово це обумовлено тим, що жодна проблема не може бути розв'язана тільки застосуванням конкретно-наукових методів, які знаходяться на наступному рівні після загальнонаукових.

Враховуючи, що бібліохаб є інформаційним, культурним, освітнім, просвітницьким центром, то необхідно визначити який рівень комунікації властивий йому з відвідувачами, читачами, партнерами, іншими бібліотечними закладами. Це реально здійснити за допомогою використання вище зазначеного методу, який реалізовується шляхом аналізу подій та заходів, що були проведені бібліохабом, дослідження офіційного вебпорталу та сторінок у соціальних мережах, моніторингу згадок про бібліохаб в електронних та друкованих виданнях та ресурсах.

Метод системного аналізу є одним із ключових при опрацюванні питання розвитку бібліохабів та дозволив вирішити декілька проблем. Зокрема, проаналізувати наявні друковані та електронні ресурси із питання функціонування бібліохабів. Відповідно, бібліохаб було розглянуто як єдину систему. При цьому під час аналізу законодавчих та нормативно-правових актів, було визначено те, що на сьогодні не існує юридичних підстав для створення бібліохабів як окремих освітніх та культурних центрів, що обумовлено тим, що нині не існує єдиного унормованого терміну «бібліохаб».

Метод системного аналізу відображає структурне дослідження основних компонентів аналізованої системи. Специфікою даного методу є вивчення всіх необхідних елементів об'єкту дослідження, його взаємозв'язків з іншими системами, логічне та структурне викладення бачення предмета дослідження. Особливістю системного методу є поділ об'єкта вивчення на окремі підсистеми, які можуть успішно функціонувати тільки у поєднанні з іншими компонентами.

Даний метод при дослідженні бібліохабу як явища реалізовується у вигляді аналізу даного закладу як єдиної системи, яка складається з ряду підсистем, до яких можна віднести підсистему структури бібліохабу, підсистему здійснення соціальної комунікації, підсистему відвідувачів та читачів, підсистему партнерів, підсистему книжкового фонду, підсистему просторів. Без кожного цього компоненту бібліохаб не зможе працювати ефективно та успішно.

Також було здійснено аналіз наукових праць дослідників з даного питання. Проаналізована література свідчить, що вивчення проблеми бібліохабів свідчить про недостатнє представлення теми функціонування бібліохабів у вітчизняних наукових працях.

Аналіз проєктів та електронних ресурсів здійснювався за допомогою вивчення офіційних вебпорталів бібліотек та бібліохабів, їхніх сторінок у соціальних мережах, інформації на електронних сторінках громад. Водночас отримані дані дозволили узагальнити об'єднанні результати та сформувані цілісну картину джерельної бази з теми дослідження.

Метод спостереження використовувався для фіксації змін певних характеристик бібліохабу, що знайшло відображення у щоденнику з переддипломної практики. Спостереження дозволило відслідкувати динаміку відвідуваності бібліохабу та його вебсайту, популярність певних книг залежно від вікової категорії відвідувачів, інформаційні запити відвідувачів на певні послуги. Це дозволило виявити зміни в інформаційних потребах користувачів та відповідно покращити функціонування бібліохабу згідно вподобань відвідувачів. Як наслідок, було зафіксовано перехід фізичних користувачів бібліотеки до віртуального простору бібліотеки, адже нині кількість відвідувачів офіційного сайту перевищила кількість реальних відвідувачів бібліотеки.

Описовий метод був використаний для формалізації даних зібраних під час проходження переддипломної практики у Центральній бібліотеці ім. Т. Г. Шевченка для дітей, специфіки її функціонування, зонального

поділу. Це дозволило розписати основні аспекти діяльності та функціональне призначення простору бібліохабу як культурно-освітнього закладу, його переваги та недоліки порівняно з іншими закладами такого типу. Було детально зафіксовано особливість бібліохабу, його відмінні риси від бібліотек, режим роботи тощо.

Метод узагальнення використовується з метою формування цілісного погляду на проблему. Він застосовується у процесі підбиття підсумків до підрозділів, розділів, роботи загалом. Використання представленого методу сприяло лаконічному викладу матеріалу із короткими висновками щодо основних аспектів роботи. У той же час метод ефективний при прогнозуванні подальшого стану проблеми, оскільки містить всю необхідну інформацію щодо сучасного положення питання та дозволяє у короткі терміни визначити подальше становище проблеми.

Порівняльний метод був використаний для порівняння комунікаційної діяльності, функціонального призначення та просторового зонування вітчизняних та зарубіжних бібліохабів. Його застосування сприяло виробленню єдиних критеріїв, які дозволили співвіднести бібліохаби у площині функціонального призначення, змістового навантаження, дизайну та архітектури, особливостей діяльності, комунікації персоналу та відвідувачів. З цього були виокремлені ті елементи, які найбільш точно відображають їхню схожість та відмінності. Особливістю метода порівняння є вимірність його показників, які ґрунтуються на співвіднесенні цифрових даних щодо зіставлення певного явища.

Специфіка порівняння полягає у тому, що для співвіднесення бібліотек та бібліохабів було вибрано ті центри, які мають подібність щодо охоплення читацької аудиторії, розміру фондів, фінансових можливостей, призначення. Як наслідок, було порівняно статистичні дані щодо обраних бібліотек та бібліохабів, які демонструють позитивну чи негативну динаміку відносно зміни визначених показників.

Бібліографічний метод відображає застосування чітких правил щодо оформлення списку використаних джерел та літератури. Специфікою даного методу є використання нормативно-правових актів, що регулюють послідовність, правильність, фіксацію ресурсів, що були застосовані у процесі дослідження. При цьому метод приділяє ключову увагу відповідності вказаних джерел до посилань у тексті, що їм відповідають.

Конкретно-наукові вже знаходяться у розрізі конкретних наук або їхніх напрямків. Для їхнього ефективного використання вже необхідне чітке розуміння об'єкта та предмета дослідження. Здебільшого конкретно-наукові методи вже орієнтуються на соціологічні та статистичні методи дослідження.

Термінологічний метод передбачає дослідження термінів та понять, які відносяться до проблемної теми. Специфіка термінологічного методу полягає все ж у тому, щоб можна було виокремити базові поняття сфери вивчення. Застосування цього методу дозволило визначити різні підходи до застосування поняття «бібліохаб». Якщо брати до прикладу функціонування бібліохабу, то основними термінами, які необхідно виокремити у межах дослідження даного питання є «бібліохаб», «хаб», «простір», «зонування», «інформаційний центр», «коворкінг». Це саме ті визначення, які найбільш точно характеризують бібліохаб як центр, що надає інформаційні послуги відвідувачам та поділений на певні зони.

Статистичний метод дозволив у рамках соціологічного дослідження визначити основні показники функціонування певного явища. Даний метод використовується для проведення моніторингу змін деяких процесів, визначення динаміки розвитку певних явищ, прогнозування подальшого стану проблеми. Статистичний метод є одним із найбільш точних під час проведення дослідження, оскільки він апелює цифровими показниками, а не абстрактними.

Застосування статистичного методу під час вивчення діяльності бібліохабів дозволило встановити величину мережі даних закладів, рівень поінформованості населення відносно існування таких центрів, кількість

відвідувачів та читачів, кількість проведених заходів, відвідуваність цифрових та книжкових фондів. Наявність статистичних даних може свідчити про успішність діяльності бібліохабу, його проблеми, наявні перепони на шляху реалізації запланованих подій. Відповідно, було виявлено, що кількість відвідувачів вебсайтів бібліотеки перевищує ту кількість, які реально відвідали бібліотеку. Адже за 2019 р. бібліотеку відвідало 344 783 користувачі, з них 158 241 відвідувач звернувся на офіційний вебсайт [61, с. 3]. Проте зважаючи на те, що популярністю користується сторінка бібліотеки у мережі «Фейсбук» та на каналі «Ютуб», це число може бути більшим.

Моніторинг контенту вебсайтів як метод передбачає збір оціночних статистичних та динамічних даних, що дозволяють визначити вміст опублікованої інформації на сторінках певного підприємства, частоту оновлень інформації, тематику продемонстрованої інформації. Моніторинг відвідуваності бібліохабів та їхніх офіційних вебсайтів сприяє розумінню того, що установа хоче сформулювати в баченні своєї аудиторії, як вона себе позиціонує, на яких даних робить акцент. Крім того, перегляд та аналіз вебсайтів закріплює розуміння того наскільки відкрита та чесна установа відносно своїх клієнтів.

У дослідженні діяльності бібліохабів наведений метод відіграє одну з ключових ролей, адже саме за допомогою мережі «Інтернет» вони переважно популяризують себе як центри. Тому вивчаючи вебсайти бібліохабів (як офіційні, так і неофіційні) потрібно звернути увагу на контент, частоту оновлення інформації, позиціонування себе як центру, наявність фото та відеоматеріалів. Саме так можна визначити те, наскільки бібліохаб готовий до комунікації із віртуальними відвідувачами та змінити площину реалізації спілкування.

Контент-аналіз інтернет-проектів бібліотек є важливим методом, що функціонує у просторі бібліохабів. Здійснення цього методу можливе шляхом вивчення та дослідження тих проектів, які бібліохаби реалізують у

віртуальному просторі. До таких проєктів відносяться здебільшого ті, які охоплюють хаби у різних локальних зонах та мають спільну мету.

Контент-аналіз дозволяє більш глибоко зрозуміти те, які проблеми хвилюють кожний хаб спираючись на його позиціонування. При цьому аналізуючи кожен проєкт необхідно мати уявлення про те, що хвилює тогочасне суспільство, адже жоден проєкт не створюється тільки заради популяризації бібліохабу. Водночас велика увага приділяється не лише змісту проєкту, а й його графічному оформленню, оскільки проєкт, що створений з урахуванням всіх естетичних аспектів заслуговує на більше схвалення від відвідувача.

Моніторинг інтернет-проєктів бібліотеки дозволяє виокремити основні складові кожного проєкту, його структурні елементи, відображення базових компонентів для відвідувачів. З того як сформований текст опису до інтернет-проєкту можна визначити, яку ціль перед собою ставить бібліохаб у рамках створення проєкту.

Отже, у роботі були застосовані такі методи як загальнонаукові, куди відносяться аналіз і синтез, спостереження, описовий, узагальнення, зіставно-порівняльний, бібліографічний, та конкретно-наукові (соціокомунікаційний підхід, метод системного аналізу, термінологічний, статистичний, моніторинг контенту веб-сайтів, контент-аналіз інтернет-проєктів бібліотек).

Таким чином, бібліохаб є центром надання бібліотечних послуг, що поєднує у собі простори навчання, дозвілля, подій, зустрічей. Його зонування обумовлено необхідністю забезпечення відвідувачів місцями для читання, ігор, розваг, лекцій, майстер-класів, тренінгів. Водночас через те, що дане поняття є відносно новим та мало вживаним, єдиного визначення цього терміну не існує. Це впливає на те, що на думку деяких вчених сутність бібліохабу більш ґрунтовно відображають такі поняття як «інформаційний хаб» та «оціум-бібліотека».

Для дослідження проблеми функціонування бібліохабів були використані такі групи джерел як законодавчі акти, офіційні вебсайти бібліохабів та їхніх сторінок у соціальних мережах, проекти, наукові праці дослідників, інтернет-ресурси. Основними методами дослідження стали загальнонаукові (аналіз і синтез, описовий, узагальнення, порівняння, бібліографічний) та конкретно-наукові (соціокомунікаційний підхід, системний метод, термінологічний, статистичний, моніторинг контенту веб-сайтів, контент-аналіз інтернет-проектів бібліотек).

РОЗДІЛ 2

БІБЛОХАБИ – ЯК СУЧАСНИЙ ТИП БІБЛІОТЕКИ: УКРАЇНСЬКИЙ ТА СВІТОВИЙ ДОСВІД

2.1. Регламентация діяльності бібліохабів у законодавчих та нормативно-правових актах України

На сучасному етапі відсутня регламентація функціонування бібліохабів у законодавчому вимірі. Це обумовлено першочергово тим, що «бібліохаб» є відносно новим поняттям, яке нерідко співвідносять із терміном «бібліотека». Саме тому унормування діяльності бібліохабів варто здійснювати з огляду на регламентацію функціонування бібліотек.

На сьогодні регламентувати діяльність бібліохабів доцільно відповідно до таких законів як: Закон України «Про інформацію» (1992) [1], Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» (1995) [2], Закон України «Про обов’язковий примірник документів» (1999) [3], Закон України «Про культуру» (2011) [4], Проект Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» (2021) [5]. Також регулювання здійснюється на основі Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися державними і комунальними закладами культури» (2012) [6] та Наказу Кабінету Міністрів України «Типові правила користування бібліотеками в Україні» (1999) [7]. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» (2016) [8] та Концепція розвитку бібліотечної справи України (2013) є тими документами, що відображають новітній розвиток сучасних бібліотек [9].

Діяльність бібліотек регулюється Законом України «Про культуру» (14.12.2010, поточна редакція 04.12.2021) [4]. Відповідно до нього, бібліохаб як заклад культури, «спрямований на створення умов для забезпечення розвитку творчості людини, збирання, збереження, використання і поширення інформації про матеріальні та духовні культурні цінності, наукові розробки, а також на забезпечення цілісності культурного простору України, доступності національного культурного надбання, дотримання прав громадян у сфері культури».

У той же час держава стимулює розвиток міжнародного співробітництва. Відповідно до закону, заклади культури незалежно від підпорядкування, форми власності та організаційно-правової форми, професійні творчі працівники, окремі громадяни мають право самостійно укладати договори (контракти) з іноземними фізичними та юридичними особами про форми співробітництва у сфері культури, брати участь у роботі відповідних міжнародних організацій та фондів, провадити зовнішньоекономічну діяльність у сфері культури [4].

Закон України «Про інформацію» (02.10.1992, поточна редакція 16.07.2020) відображає основні аспекти інформаційної діяльності бібліохабів [1]. Тут «інформація» визначена як задокументовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі [1]. У той же час основними принципами інформаційних відносин виокремлено такі як гарантованість права на інформацію; відкритість, доступність інформації та свобода її обміну; об'єктивність, вірогідність інформації; повнота і точність інформації; законність одержання, використання, поширення та зберігання інформації. Тобто, вся інформація, яка знаходиться у бібліохабі, має вільний режим доступу громадян до неї.

Згідно Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» (27.01.1995, поточна редакція 22.05.2021) «бібліотека» - «інформаційний, культурний, освітній заклад (установа, організація) або структурний

підрозділ, що має упорядкований фонд документів, доступ до інших джерел інформації та головним завданням якого є забезпечення інформаційних, науково-дослідних, освітніх, культурних та інших потреб користувачів бібліотеки» [5]. Власне, це визначення частково відображає і сутність поняття бібліохабу, адже даний заклад має простори натхнення, навчання, творчості, подій. Відповідно, користувачі бібліохабу мають доступ до різних джерел інформації, можливість отримувати нові знання, розвивати навички та вміння, зустрічатися із цікавими гостями. Тож, заклад виконує культурну, освітню, інформаційну функцію.

Відповідно до Закону України, державна політика у сфері бібліотечної справи реалізовується шляхом надання прав громадянам на бібліотечне обслуговування, забезпечення загальної доступності до інформації та культурних цінностей, що збираються, зберігаються та надаються в тимчасове користування бібліотеками. Даний пункт виконується таким чином, що бібліохаб крім традиційних бібліотечних послуг надає доступ відвідувачам до різних напрямків мистецтва та культури. Адже просторові можливості даного закладу дозволяють проводити у ньому виставки та презентації, лекції відомих людей, креативні заходи.

Держава в успішному функціонуванні бібліохабів виконує такі завдання:

- підтримує бібліотечну справу та її розвиток шляхом гарантованого фінансування бібліотек, пільгової податкової, кредитної та цінової політики;
- фінансує створення інформаційних мереж і телекомунікаційних систем для інформаційного обміну, входження у світові глобальні комп'ютерні мережі, об'єднання та забезпечення доступності розподілених бібліотечних ресурсів;
- стимулює взаємовикористання бібліотечних ресурсів через систему міжбібліотечного абонементу, зведених каталогів, депозитаріїв, обмінних бібліотечних фондів, інтеграцію бібліотек України у світовий інформаційний простір.

- координує діяльність бібліотек усіх форм власності, регулює діяльність бібліотек, що є в державній і комунальній власності;
- стимулює забезпечення бібліотек сучасною вітчизняною книжковою продукцією, світовою літературою в перекладі українською мовою на різних носіях, у тому числі адаптованих для сліпих, осіб з порушеннями зору та осіб з дислексією;
- забезпечує запровадження та функціонування дієвої системи електронного книгокористування та обігу електронних книг через бібліотеки;
- створює умови та координує діяльність з функціонування електронних бібліотек, у тому числі у спеціальному цифровому форматі для сліпих, осіб з порушеннями зору та осіб з дислексією;
- розвиває вітчизняний напрям з формування та впорядкування електронних книг, каталогів, баз даних;
- забезпечує розвиток бібліотечного обслуговування соціально незахищених верств населення;
- розробляє програми розвитку бібліотечної справи та забезпечує їх цільове фінансування;
- створює умови для міжнародного співробітництва бібліотек [5].

Дійсно, значення держави в успішному функціонуванні бібліотечних закладів значно залежить від її фінансових ресурсів. Адже для того, щоб бібліотека була цікава для відвідувачів та мала постійних користувачів, вона повинна мати достатнє матеріально-технічне оснащення, необхідну кількість комп'ютерної техніки, безкоштовний доступ до швидкісного Інтернету. З метою якісного та ефективного обслуговування відвідувачів вся інформація про користувачів та фонди має розміщуватися в електронних базах. За потреби це значно спрощує пошук книжкового фонду, а відвідувача можна ідентифікувати швидко. Відповідно, все це неможливо без допомоги держави.

На заміну Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» від 1995 р., було запропоновано Проект Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» від 01.02.2021 р. [6] Згідно із зазначеним документом, «бібліотека – заклад (установа, організація) або його структурний підрозділ, що має упорядкований фонд документів, доступ до інших джерел інформації та головним завданням якого є забезпечення інформаційних, науково-дослідних, освітніх, культурних та інших потреб користувачів» [6]. Також порівняно із попереднім Законом з'явилися визначення таких понять як «електронна база даних – впорядкована сукупність інформації, подана у формі, придатній для автоматичного опрацювання та призначена для оперативного задоволення інформаційних запитів користувачів», «електронний документ визначено як документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних», «нестационарне бібліотечне обслуговування – надання бібліотечних послуг поза приміщенням бібліотеки з використанням пересувних бібліотек» [6].

Закон України «Про обов'язковий примірник документів» (09.04.1999, поточна редакція 16.10.2020) визначає основні аспекти передачі та зберігання обов'язкових примірників документів у бібліотечних закладах [3]. Тут під обов'язковим примірником документів мається на увазі примірник різних видів тиражованих документів, який передає його виробник на безоплатній або платній основі юридичним особам, що визначені у законі [3]. Законом прописано, що бібліотечні заклади зобов'язані провадити реєстрацію (облік), наукову систематизацію обов'язкового примірника документів; забезпечувати технічні, санітарно-гігієнічні умови для зберігання обов'язкового примірника документів; надавати обов'язковий примірник документів юридичній або фізичній особі у тимчасове користування; безкоштовно публікувати на вимогу виробників документів бібліографічну інформацію про виготовлені ними документи у виданнях державної бібліографії і централізованої каталогізації сигнальної та реферативної інформації; створювати автоматизовані банки даних, електронні каталоги.

Метою ж надання обов'язкового примірника є інформаційний обмін між закладами культури.

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися державними і комунальними закладами культури» (12.12.2011, поточна редакція 27.07.2017) визначила ті форми діяльності, проведення яких бібліотечний заклад має здійснювати на платній основі [6]. Були визначені такі послуги: проведення занять у студіях, підготовчих групах, групах раннього естетичного розвитку, творчих школах та об'єднаннях, секціях та мистецьких аматорських об'єднаннях, на курсах, у літературно-музичних вітальнях, ігрових кімнатах для дітей та гуртках; організація діяльності мистецьких аматорських об'єднань, у тому числі клубів за інтересами (художніх, технічних, природничо-наукових, колекційних, за професіями); надання послуг з організації та/або проведення культурно-масових та наукових заходів, професійних та корпоративних свят, міжнародних симпозіумів, форумів, науково-практичних конференцій, бієнале, пленерів, конкурсів, навчальних заходів (семінарів, майстер-класів, тренінгів, творчих лабораторій та майстерень), семінарів, семінарів-практикумів, зборів, концертів, фестивалів, виставок, вистав та інших культурно-мистецьких заходів (проектів); надання послуг з користування атракціонами, ігровими автоматами (крім тих, що передбачають отримання грошової винагороди), настільними і комп'ютерними іграми, тенісними кортами, більярдами, тирами, дитячими ігровими містечками, персональними комп'ютерами, глядацькими залами; показ слайд-фільмів, кінопрограм, лазерних шоу; надання в оренду приміщень, малих архітектурних форм і територій; надання послуг ресторанного господарства з метою організації відпочинку і дозвілля громадян за умови наявності необхідних виробничих потужностей та спеціально призначених і обладнаних приміщень.

Варто відмітити, що частину послуг бібліохаби подають безкоштовно. Сюди можна віднести і організацію свят та заходів, і мастер-класи та тренінги, і проведення лекцій та зустрічей, і діяльність гуртків та студій.

Крім того, настільні ігри знаходяться у відпочинковій зоні та є доступними на безкоштовній основі. Водночас відповідно до Правил користування Центральною бібліотекою ім. Т. Г. Шевченка для дітей бібліотека може відмовити у безкоштовному користуванні послугами тій категорії відвідувачів, які не є читачами. Це такі послуги як: користування коворкінгом, інформаційними ресурсами, мережею Wi-Fi, кулером, санітарними приміщеннями. Основні послуги надаються безкоштовно.

Оренда приміщень та послуги ресторанного господарства є платною діяльністю. Зокрема, бібліохаби нерідко надають приміщення для оренди у якості коворкінгу, конференц-залу, презентації певної продукції. Вартість оренди встановлює сам бібліохаб, але вона завжди є нижчою порівняно із орендою приміщення у бізнес-центрах. Щодо ресторанного господарства, то більшість бібліохабів мають у своєму складі кафе чи заклад громадського харчування. Здебільшого тут можна швидко перекусити легкими закусками. У той же час відповідно до Правил користування Центральною бібліотекою ім. Т. Г. Шевченка для дітей бібліотека надає платні послуги безкоштовно пільговим категоріям населення (діти-сироти, діти з багатодітних родин, діти воїнів-учасників Операції об'єднаних сил та Антитерористичної операції, діти-інваліди 1 та 2 груп) [6].

Згідно із наказом Кабінету Міністрів України «Типові правила користування бібліотеками» (05.05.1999, поточна редакція 18.08.2017) користувачами бібліотечних послуг є юридичні й фізичні особи України, зарубіжних країн та особи без громадянства [7]. Кожний громадянин незалежно від соціального походження й майнового стану, расової й національної приналежності, статі, освіти, мовних ознак, віросповідання, місця проживання, а також підприємства, установи, організації мають право на бібліотечне обслуговування на території України. При цьому кожний відвідувач може скористатися абонементом, читальним залом, поза бібліотечним обслуговуванням.

У той же час відвідувачі мають право отримувати безкоштовну інформацію про склад бібліотечних фондів, консультаційну допомогу в пошуках джерел інформації, одержувати в тимчасове користування книги, документи з бібліотечного фонду, брати участь у читацьких конференціях та інших заходах, що проводить бібліотека, та входити до читацьких рад. Проте для користування всіма послугами відвідувач має записатися до бібліотеки. Законом передбачено тільки варіант отримання читацького квитка, видача якого здійснюється на основі пред'явлення паспорта чи іншого документа, який підтверджує особу, наданні фотокартки, заповненні реєстраційної картки. Однак на сьогодні бібліохаби дозволяють реєструвати читачів за наявності будь-якого документа, що підтверджує особу. Сам же читацький квиток має вигляд пластикової картки, відсканувавши яку, бібліотекар отримує всю інформацію про відвідувача. Крім того, користування деякими послугами бібліохабу можливо і без наявності абонементу [7].

Спільними, що для бібліотек, що для бібліохабів є обов'язки відносно обслуговування користувачів: інформувати користувачів про всі види послуг, що їх надає бібліотека, в т.ч. й платні; створювати умови для використання бібліотечного фонду, роботи в бібліотеці, надавати допомогу в доборі потрібних документів; дбати про культуру обслуговування користувачів; формувати в користувачів потребу в інформації, користуванні бібліотеками, сприяти підвищенню культури читання; задовольняти потреби в створенні при бібліотеках читацьких об'єднань, клубів за інтересами; систематично здійснювати контроль за своєчасним поверненням до бібліотеки виданих користувачам документів; урахувати читацькі запити при формуванні фонду, проведенні масових заходів; створювати читацькі ради; звітувати перед користувачами бібліотеки. Відповідно, реалізуючи дані пункти, бібліохаб ефективно забезпечує потреби користувачів в інформації та дозвіллі, а також виконує потреби відвідувачів. Успішне виконання запитів є гарантією того, що бібліохаб матиме не тільки постійних відвідувачів, а й розширить коло потенційних.

Відповідно до Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» (поточна редакція 23.03.2016) для осучаснення існуючих бібліотек необхідно здійснити модернізацію та інформатизацію існуючих бібліотек [8]. Це можливо шляхом створення Національної електронної бібліотеки, розроблення проєкту єдиного універсального вебпорталу інформаційних ресурсів бібліотек, впровадження адвокаційної кампанії з популяризації читання та бібліотек. Результатом запланованих заходів є виконання програм «Мобільні бібліотеки» та «Національна електронна бібліотека».

Концепція розвитку бібліотечної справи України (2013) визначила, що: «Інноваційному розвитку бібліотек сприяють нові інформаційні технології, з впровадженням яких публічні бібліотеки реалізують стратегію переходу від традиційної бібліотеки до динамічного центру інформації» [9]. Це можливо здійснити шляхом створення на загальнодержавному рівні інформаційно-бібліотечної комп'ютерної мережі; електронного каталогу видань, які зберігаються в бібліотечних фондах; електронної бібліотеки. При цьому до ключових напрямків розвитку бібліотек було віднесено: створення «Національної програми інформатизації» з метою забезпечення доступу бібліотек до інтернету, оснащення їх комп'ютерною технікою, програмним забезпеченням та телекомунікаційним обладнанням; включення до бюджетів усіх рівнів видатків на оплату каналів інтернет-зв'язку, встановлення для бібліотек пільг на користування послугами зв'язку, інтернетом; створення інноваційних продуктів (електронних каталогів, повнотекстових баз даних, бібліотечних вебсайтів); впровадження сучасних сервісних послуг (віртуальної довідки, електронного замовлення, електронної доставки документів, скайп-консультування; проведення роботи по перепідготовці персоналу бібліотеки та навчання користувачів бібліотек роботі з інформаційними ресурсами бібліотеки; забезпечення систематичного оновлення комп'ютерів і програмних продуктів.

Узагальнюючи вищевикладене, можна стверджувати, що законодавча та нормативно-правова база лише частково регламентує діяльність бібліохабів. Адже на сьогодні відсутнє унормування поняття «бібліохаб» у даних нормативно-правових актах. Проте у науковій літературі визначено діяльність бібліохабу як освітнього, культурного, інформаційно-комунікаційного закладу; охарактеризовано типи послуг, зокрема, і платних; описано правила обслуговування читачів; узагальнено принципи доступу до інформації; охарактеризовано специфіку діяльності бібліохабів.

Отже, нині регламентація діяльності бібліохабів здійснюється згідно таких Законів України як «Про інформацію», «Про бібліотеки і бібліотечну справу», «Про культуру», «Про обов'язковий примірник документів», Проект Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» та нормативно-правових актів: Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися державними і комунальними закладами культури» та Наказу Кабінету Міністрів України «Типові правила користування бібліотеками в Україні». Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» (2016) та Концепція розвитку бібліотечної справи України (2013).

2.2. Порівняльний аналіз функціонування бібліохабів в Україні та світі

Станом на сьогодні в Україні бібліохаби тільки починають своє існування. Їхньою особливістю є наявність чотирьох просторів: навчання, натхнення, творчості, подій. Зонування відбувається шляхом розміщення перегородок та поділу приміщення на різні простори. Для цього використовуються інноваційні дизайнерські рішення, простір максимально

звільняється, встановлюються мобільні меблі. Все це дозволяє оперативно змінювати один простір під інший, а також залишати максимально багато вільного місця для виставок та майстер-класів. Однак варто відмітити, що з метою розширення зони, у вітчизняних бібліохабах вдаються до використання високих та вузьких стелажів, які є незручними у користуванні [17, с. 11].

Зовнішній вигляд сучасних бібліохабів значно відрізняється від традиційних для нас бібліотек. Це яскравий фасад, велика кількість декоративних елементів на стінах, велика вивіска, логотип конкретного бібліохабу, панорамні вікна. Внутрішнє оздоблення теж характеризується яскравими кольорами, значною кількістю світильників, розписами та надписами на стінах. Часто меблі та інші елементи декору бібліохабу символізують сутність даного закладу, як то предмети мають форму книги, листка паперу, певної букви [63, с. 58].

Специфікою бібліохабу на сьогодні є відсутність читальної зали. Це компенсується за рахунок знаходження невеликих відкритих стелажів із книгами по всьому приміщенню. Для читання призначені зручні пуфики, дивани, ніші у меблях, м'які настили на підвіконнях та на підлозі. Тобто, читач може вибрати комфортне місце для читання як серед інших відвідувачів, так і усамітнитися. Крім того, бібліохаби орієнтуються здебільшого на сучасну літературу різних жанрів, а книжковий фонд поповнюється постійно [18, с. 18].

Основним призначенням бібліохабу, на теренах нашої держави, є забезпечення дозвілля відвідувачів. Здебільшого це здійснюється шляхом проведення майстер-класів, тренінгів, зустрічей. Дані заходи реалізуються у рамках творчих лабораторій, секцій, студій, гуртків. При цьому відвідувачі мають можливість розвинути не тільки креативні навички, але й знання із різних сфер. Досить часто це ті галузі, які недоступні для вивчення поза межами бібліохабу [20, с. 26].

Для комфортного дозвілля та навчання бібліохаби мають відповідне матеріально-технічне обладнання. Це комп'ютерне обладнання, мікрофони, проектори, екрани, мультимедійні дошки, сканери, принтери. Користування даною технікою є безкоштовною послугою, отже відвідувачі розширюють свої знання без додаткових фінансових витрат [43, с. 9]. Також для зручності користувачів бібліохаби мають доступ до WI-FI, тому відвідувачі мають можливість отримувати всю необхідну інформацію у режимі онлайн, скачувати книги та читати їх у режимі реального часу, роздруковувати навчальні матеріали [34, с. 40].

Наявність комп'ютерного обладнання та доступу до мережі «Інтернет» є необхідною вимогою часу. Адже з огляду на пандемію, дистанційне навчання все частіше запроваджують у різних навчальних закладах. Однак не всі учні та студенти мають комп'ютерну техніку та якісний інтернет, саме тому бібліохаб відіграє роль безкоштовного інтернет-кафе, а також надає молоді доступ до інформації та освіти [22, с. 3].

У вітчизняних бібліохабах активно з'являються ігрові зони. Здебільшого вони розташовані поміж іншими просторами та слугують відпочинковими місцями. Це зокрема такі настільні ігри як «Монополія», «Світ громад», шашки та шахи, «Лото». Попри це, у бібліохабах можна грати й у активні ігри, адже для цього у деяких закладах облаштовані внутрішні дворики [44, с. 48].

Бібліохаби в Україні здебільшого призначені для організації бібліотечного обслуговування та дозвілля дітей і молоді. Тому всі заходи, що проводяться у них орієнтовані на вікову категорію 10-18 років. Відповідно, більшість послуг бібліохабів є безкоштовними, а формат подій передбачає комунікацію між учасниками. Тобто, бібліохаби на території нашої держави ставлять собі ціль культурно збагатити та розвинути творчий потенціал відвідувачів, а не отримати прибуток [42, с. 27].

Сьогодні маємо ряд прикладів успішних вітчизняних проєктів бібліохабів. Зокрема, це бібліохаб «ХАБЛ» (Чернігівська область) [47, с. 54].

Попри те, що заклад працює у будні з 8:00 до 17:00, але за потреби приміщення відчинене й у вихідні дні. Для реалізації навчальних, культурних, просвітницьких функцій, бібліохаб поділений на 4 простори: простір конференцзони, простір роботи, простір «перерв на каву», простір відпочинку. Простір конференцзони призначений для проведення зустрічей, конференцій, форумів. Він включає до себе великий стіл, мультимедійне обладнання, окремі столики зі стільцями. Дане приміщення часто орендують організації та підприємства для проведення тематичних зустрічей.

Простір роботи призначений для комфортного доступу до інформації та успішного виконання діяльності. Він обладнаний столами та стільцями, комп'ютерами, офісною технікою, безкоштовним доступом до мережі «Інтернет». Відвідувач такого простору може швидко знайти необхідні відомості та опрацювати їх, а також усамітнитися від колег.

Простір «перерв на каву» дозволяє здійснити легкий перекус та випити кави чи чаю у вільний час. Він обладнаний барною стійкою, шафами, кулером. Відповідно, кожен відвідувач бібліохабу може підійти до шафи, взяти з неї чай чи каву та цукор, налити у чашку гарячу воду із кулера, та почаювати чи покавувати за барною стійкою. При цьому все це безкоштовно. За бажанням користувач бібліохабу може випити кави у просторі відпочинку, що обладнаний м'якими меблями [73].

Бібліохаб здебільшого використовується з метою організації лекцій, семінарів, тренінгів. На його базі нерідко проводять квести, круглі столи, ігрові та літературні вечори, кіноперегляди, презентації нових книг місцевих письменників. Для цього хаб володіє необхідним звуковим, комп'ютерним, мультимедійним обладнанням. Можливості закладу дозволяють у межах приміщення організувати міні-кінозал та літературне кафе.

Одним із ключових напрямків роботи «ХАБЛ» є просвітницька. Вона здійснюється шляхом навчання комп'ютерної грамотності місцеве населення. Проводять такі заняття волонтери, які на безкоштовній основі організують курси користування комп'ютерною технікою та Інтернет-мережею.

Волонтером може стати будь-який бажаючий, віком від 5 до 70 років. Також волонтери проводять лекції, майстер-класи, семінари, тренінги [17, с. 14].

У Лисичанську (Луганська область) в лютому 2021 р. було відкрито бібліохаб «Мій FOX HUB». Він функціонує на базі молодіжної платформи, а основними напрямками діяльності є організація та проведення навчальних, культурних, освітніх заходів. Бібліохаб поділений на 4 простори: коворкінг-зона, ігрова зона, лаунж-зона, медіа-зона. Також на базі закладу функціонує клуб роботехніки, який застосовує відповідні набори для роботи та 3D принтери.

Коворкінг-зона призначена для навчання та роботи. Вона обладнана великим столом та стільцями; стелажами, де поміж книг знаходяться 5 ноутбуків; безкоштовним інтернетом; проектором та екраном. Все це дозволяє успішно виконувати свою діяльність, а також проводити зустрічі, конференції, зібрання.

Ігрова зона застосовується для дозвілля. Вона облаштована стільцями, а на стелажах замість книг знаходяться настільні ігри. Також є столи для пісочної анімації, аерохокей, пазли. З ігрової зони облаштований перехід у лаунж-зону.

Лаунж-зона призначена для відпочинку та дозвілля. Вона здебільшого використовується з метою проведення культурних та освітніх заходів. Задля цього лаунж-зона обладнана невеликим круглим столом та стільцями, 2-ма кавовими столиками, диванами, кріслами, пуфами. За потреби відвідувачі зони можуть скористатися аудіо-технікою, телевізором, гітарою, настільними іграми.

Медіа-зона призначена для проведення інтерв'ю, ведення блогів, зйомки соціальних відео та новин, зйомки відео для «Ютуб». Для цього крім стола зі стільцями, стелажів з книгами, у просторі знаходиться окремий стіл із комп'ютерною технікою, плазма. Також є необхідне звукове та освітлювальне обладнання. Для запису відео із певною картиною у зоні є зелений фон. Відповідно, така зона дозволяє молоді розвивати власну медіа

та цифрову грамотність, засвоювати основи журналістики, бути обізнаними у сучасних інформаційних технологіях [59, с. 81].

Наслідком облаштування таких просторів стало збільшення кількості відвідувачів. Сьогодні хаб відвідує не менше 100 користувачів на день. Також постійно проводяться змагання із настільних ігор, онлайн-зустрічі та офлайн-зустрічі із письменниками сучасності, майстер-класи, вечори кіно. Відвідувачами бібліохабу можуть бути не тільки місцеві жителі, а й всі бажаючі, адже для цього необов'язково мати читацький абонемент [79].

Одним із найвідоміших вітчизняних бібліохабів є «Свічадо (м. Київ)». Розробники проєкту позиціонують його із громадським простором, що створює рівні умови для отримання знань та розвитку навичок всіма категоріями населення. Головною особливістю бібліохабу є наявність тактильних зон, що дозволяє вільно орієнтуватися у просторі людям із проблемами зору. Також при вході облаштовані пандуси для відвідувачів із проблемами опорно-рухового апарату.

З метою швидкого та якісного обслуговування відвідувачів бібліохаб поділений на просторові зони. Це публічна зона (зона подій), лаунж-зона (зона відпочинку), інформаційно-інтелектуальна зона (зона навчання), робоча зона загальна (зона діяльності), робоча зона для дітей з особливими фізичними потребами. Даний бібліохаб обладнаний інтерактивним залом на 60 місць, який облаштований технічним обладнанням для перегляду презентацій, фільмів, відеороликів. Крім того, є переговорна кімната, що призначена для проведення зустрічей, конференцій, форумів. Вона обладнана мультимедійною та комп'ютерною технікою, принтерами та 3D-принтерами, сканерами, ксероксами, ламінаторами. Інформаційно-інтелектуальна зона та робочі зони облаштовані місцями для сидіння, столами, комп'ютерною технікою.

Специфікою бібліохабу «Свічадо» є наявність власного логотипу та символу у вигляді жовтої букви «Б». Інтер'єр та екстер'єр приміщення

оформлений у жовто-сірих кольорах. Саме приміщення має панорамні вікна та стелажі із книгами різної вікової категорії [79].

«БібліоХаб» (м. Хмельницький) поділений на простори: простір навчання, простір роботи, простір тренінгів та лекцій, простір майстер-класів. Приміщення обладнане безкоштовним доступом до мережі «Інтернет», комп'ютерами, мультимедійною технікою. Користувачами бібліохабу можуть бути не тільки місцеві жителі, але й гості міста. При цьому хаб має власну символіку, що полягає у червоно-білому кольорах логотипу [73].

Особливістю проекту «Bibliothub», що функціонує на базі Центральної районної бібліотеки ім. П. Тичини (м. Київ), є забезпечення комфортного читання людям із проблемами зору. Для цього бібліохаб має відео збільшувачі тексту, аудіоплеєри, системи для синтезу мовлення. Також заклад має літературу, що надрукована шрифтом Брайля.

Бібліохаб оформлений у фіолетово-жовтих кольорах. Відвідувачі можуть скористатися літературою різних жанрів, а для швидкого пошуку необхідного твору функціонує електронний каталог. Зонування бібліохабу включає такі простори як: простір подій (проведення виставок, зустрічей із письменниками, презентацій, майстер-класів), простір читання, простір ігор, простір навчання та роботи. Він облаштований комп'ютерною технікою, доступом до мережі «Інтернет», місцями для колективного та індивідуального читання, куточком із іграми. Найчастіше у ньому проводяться тренінги та кіноперегляди [77].

Специфікою бібліохабу «Бібліотека 115 для дітей м. Києва» є наявність спеціальних програм для дітей та батьків. Це навчально-розважальні програми для дітей від 0 до 6 років, від 6 до 9 років, від 9 до 16 років, що складаються із майстер-класів, ігор, гуртків. Таким чином, бібліохаб дозволяє об'єднуватися відвідувачам за інтересами та захопленнями [74].

Бібліохаб «Дитяча Бібліотека на Подолі» (м. Київ) має простори відпочинку, навчання, читання. Основними заходами, що проходять на його

базі, є майстер-класи, тренінги, кінопокази, зустрічі. На сьогодні у хабі проводяться майстер-класи із освоєння космосу «Зоряне небо», організовуються кінофестивалі, функціонує режисерська майстерня, проводяться арт-суботи [54, с. 12].

Бібліохаб «Бібліотека ім. М. Костомарова» (м. Київ) має культурно-освітню функцію. Його специфікою є організація заходів для незахищених верств населення. Сюди можна віднести адаптацію та реабілітацію літніх людей, малозабезпечених родин, осіб з особливими фізичними потребами. Для цього у бібліохабі створили 24 місця для роботи із комп'ютерами, зал на 35 місць із мультимедійним обладнанням, облаштували зони комфорту [76]. Також для простішого доступу відвідувачів до приміщення було побудовано ліфт для людей із вадами руху. При цьому основною ідеєю закладу є те, що громадян можливо повернути до нормального життя шляхом забезпечення безкоштовного доступу до інформаційних технологій [48, с. 43].

Бібліохаб «БібліоHub» (Полтавська область) поділений на 4 простори: робочий, спілкування, лекцій, для людей старшого віку. Робочий простір передбачає необхідне матеріально-технічне забезпечення для навчання та роботи, а саме безкоштовний доступ до мережі «Інтернет», комп'ютери, офісну техніку. Простір спілкування призначений для обговорення нових ідей та креативних вирішень існуючих завдань. Простір лекцій призначений для майстер-класів, тренінгів, тематичних вечірок, гуртків та студій, воркшопів, зустрічей із цікавими людьми, кінопоказів, ігор та змагань з них. Простір для людей старшого віку призначений для тематичних зустрічей, а також проведення курсів із комп'ютерної та цифрової грамотності, користування соціальними мережами та додатками, програмами відео зв'язку. Окреме місце займає дитяча зона із настільними іграми та м'якими меблями. Бібліохаб обладнаний комп'ютерною та мультимедійною технікою, проектором, екраном [46, с. 12].

Зарубіжні бібліохаби почали створюватися ще 10 років тому, що значно спряло накопиченню значного досвіду у цій сфері. Зокрема,

особливостями бібліохабів закордоном є наявність точок входу, які є візуально помітними. Це реалізовується шляхом використання значної кількості великих графічних елементів на фасаді закладу, що сприяє привертанню уваги відвідувачів. Також приваблення користувачів здійснюється за допомогою скляних стін, панорамних вікон, екранів на зовнішній стіні будівлі. Нерідко дизайн бібліохабу має багато елементів, до яких потрібно торкатися, що дозволяє посилити контакт між закладом та користувачів.

Найцікавішими прикладами успішних дизайнерських рішень бібліохабів є будівля у формі людського мозку із звивинами (Філологічна бібліотека Вільного університету Берліну), будівля у формі будинку на дереві (Бішанська громадська бібліотека), вавилонська вежа (Бібліотека Бранденбурзького технічного університету), таймери освітлення (Бібліотека сера Дункана Райса) [18, с. 30].

Зарубіжний досвід свідчить, що бібліохаб є вдалим рішенням для приваблення додаткових коштів. Саме тому окрім традиційних 4 просторів, нині активно функціонує ще й коворкінг-зона. Це місце для роботи, яке передбачає окреме приміщення із необхідними меблями та комп'ютерною технікою, доступом до швидкісного інтернету, офісною технікою. В умовах значної вартості оренди офісів, такий простір є ідеальним для тих, хто прагне працювати у тиші та за невелику плату [33, с. 3].

Бібліохаби закордоном вже встигли перетворитися у справжні торгівельні центри. Ряд бібліохабів мають приміщення із торговими павільйонами, магазинами, закладами громадського харчування. У будь-якому випадку, всі зарубіжні бібліохаби обладнані міні-кухнями або кафе. Тобто, сучасний хаб це місце для дозвілля та відпочинку, а також простір, де можна смачно поїсти та здійснити покупку. Для розслаблення відвідувачів у приміщенні лунає приємна повільна музика.

Бібліохаб «Книжкова гора та бібліотечний квартал» (Book Mountain and Library Quarter) м. Спейкеніссе (Нідерланди) є дійсно багатofункціональним

приміщенням. Заклад складається з пов'язаних між собою будівель, що включають бібліотеку, соціальне житло, конференц-зали, офіси, освітній центр, аудиторії, торгові майданчики, кафе, готель. Всі книги у бібліотеці розподілені по секціям з метою спрощення їх пошуку [36, с. 44].

Вдалим прикладом сучасних бібліохабів закордоном є Публічна бібліотека м. Амстердам (Нідерланди). Вона являє собою культурно-освітній центр, що поділений на простори навчання, роботи, ігор, дозвілля. Бібліохаб надає безкоштовний доступ до книг, журналів, дисків. Він обладнаний комп'ютерною технікою, швидкісним інтернетом, аудіо книгами. За потреби відвідувачі бібліохабу можуть скористатися розетками для підзарядки власних гаджетів або велосипедною парковкою біля закладу. Також хаб має книги, що написані шрифтом Брайля, для людей із вадами зору. Водночас головною особливістю бібліохабу є наявність власного театру [38, с. 44].

Седжонська бібліотека (Південна Корея) складається з коворкінгу, конференц-залів, кімнати для семінарів. Книги для відвідувачів доступні у паперовому та електронному форматі, а у разі потреби користувачі можуть приєднатися до швидкісного інтернету. На даху бібліохабу знаходиться кафе, що зайняло відкриту терасу [60, с. 34].

Міська бібліотека Штутгарта (Німеччина) є відображенням того, що сучасний бібліохаб це у першу чергу комфортні місця для читання. Тому відвідувачі можуть читати не тільки на зручних кріслах, але й скористатися пуфами та диванами, або лягти на підлогу, сісти на підвіконня. Коворкінг-зона бібліохабу оснащена інноваційною комп'ютерною технікою та швидкісним інтернетом, що дозволяє навчатися та працювати з користю. Перевагою бібліотеки є робота 6 днів на тиждень з 9:00 до 21:00, а за потреби відвідувачі можуть скористатися послугами бібліотеки і вночі [65, с. 120].

Бібліохаби у Данії мають таку спільну рису як детально пропрацьований інтер'єр для кожного простору. Приміщення тут облаштовані мобільними та багатофункціональними меблями, які легко рухати та трансформувати. При цьому вони мають багато місць для

групового та індивідуального читання, навчання, ігор, творчості та мистецтва. На базі бібліохабів часто проводяться тренінги та бібліоквести [27, с. 14].

Бірінгемська бібліотека (Велика Британія) крім функції бібліотечного обслуговування, надає доступ відвідувачам до культури та творчості. Основними заходами, що проходять у бібліотеці, є вистави, фотосесії, майстер-класи. З метою приваблення відвідувачів, досить часто у приміщенні бібліохабу встановлюються незвичні інсталяції [28, с. 17].

Бібліотека Каягоги (США) має у своєму складі конференц-зал та інтернет-клас. Конференц-зал використовується для проведення тематичних зустрічей. Переважно це заходи культурного, інформативного, громадського, інтелектуального, освітнього, неформального характеру. Водночас скористатися залом може будь-яка організація, що не залежить від того, чи схвалюють її діяльність працівники бібліотеки.

В інтернет-класі бібліохабу завжди чергує працівник, який допомагає користувачам у пошуку певної інформації. Метою цього є навчання дітей та людей старшого віку комп'ютерної та цифрової грамотності. Такий працівник розповідає відвідувачам інтернет-класу правила користування мережею «Інтернет», може порадити спеціальні сайти, допомагає при появі проблем із пошуком інформації [29, с. 104].

У той же час можна виокремити схоже та відмінне у діяльності вітчизняних та зарубіжних бібліохабів. Порівняльний аналіз рис або ознак бібліохабів в Україні та інших зарубіжних країнах наведено у розробленій автором таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Порівняльний аналіз рис або ознак бібліохабів в Україні та інших зарубіжних країнах

Номер п/п	Подібні риси для бібліохабів в Україні та закордоном	Відмінні риси	
		закордонні	українські
1	Поділ на просторові зони	Ключова увага приділяється коворкінг-зонам	Ключова увага приділяється зонам для подій та зустрічей
2	Наявність дизайнерських рішень	Будівлі побудовані у формі книги чи асоціативного ряду	Будівлі не мають вираженої форми
3	Багатофункціональне приміщення	Активно розвивають комерційний напрямок	Активно розвивають соціальний напрямок
4	Комфортні місця для читання	Працюють по 12 годин та навіть вночі	Працюють по 8-9 годин та не працюють вночі
5	Організація тематичних зустрічей		
6	Максимальне використання території бібліохабу, зокрема терас на даху та подвір'я		
7	Забезпечення комфорту людей з особливими потребами		

Як видно з таблиці, між вітчизняними та зарубіжними бібліохабами є багато спільного. Проте суттєва різниця полягає у тому, що зарубіжні бібліотеки мають більш інноваційний дизайн, а також функціонують на комерційній основі. Це відображає різне бачення культурно-інформаційного простору: він має бути не тільки зрозумілий для відвідувачів, але й

приносити прибуток. Для вітчизняних бібліохабів першочергово важливо задовольнити потребу користувача, а вже потім отримати дохід.

Отже, вітчизняні бібліохаби тільки починають функціонувати на теренах нашої держави. Здебільшого вони включають до себе простори навчання, натхнення, творчості, подій. Основною метою вітчизняних бібліохабів є розвиток творчого потенціалу відвідувачів. На відміну від цього, зарубіжні бібліохаби більше зорієнтовані на надання платних послуг, зокрема це і оренда коворкінг-зон.

2.3. Концепція створення сучасного комунікаційного простору у Центральній бібліотеці ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва у часовому та просторовому вимірах

Центральна бібліотека ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва була створена у 1919 р. та призначена для обслуговування дітей та підлітків. Бібліотека була заснована за сприяння поета П. Г. Тичини, проте приставку «ім. Т. Г. Шевченка» вона отримала тільки через рік після заснування. Із 1973 р. бібліотека знаходиться у сучасному приміщенні, яке постійно осучаснюється. Змін за час роботи зазнала і матеріально-технічна база, адже з 2003 р. у бібліотеці функціонує Інтернет-центр, а з 2013 р. в усіх відділах функціонує Wi-Fi- послуга.

З жовтня 2016 р. бібліотека працює у форматі бібліохаб в рамках якого діють гуртки, клуби інтелектуальних ігор, ляльковий театр, проходять виставки, майстер-класи, концерти, тощо. Також було осучаснено інтер'єр бібліотеки та запропоновано нові дизайнерські рішення [78].

Нині структура бібліотеки включає адміністрацію; відділ обслуговування дошкільників та учнів 1-4 класів; відділ обслуговування учнів 5-10 класів; відділ мистецтв; відділ міжбібліотечного абонементу;

науково-методичної та інформаційно-бібліографічної роботи; нових інформаційних технологій; комплектування та зберігання бібліотечних фондів; каталогізації та наукового оброблення документів; господарської роботи та матеріально-технічного постачання; 1-ї філії та 3-х пунктів видачі літератури [11].

Зі своїми користувачами бібліотека комунікує за допомогою офіційного вебсайту, сторінок у мережі «Фейсбук» [13] та «Інстаграм» [12]. Це дозволяє завчасно попереджувати про зміни в роботі, інформувати про поточні заходи, повідомляти про новини. Крім того, використання віртуальних сервісів спрощує підрахунок статистичних даних щодо відвідуваності вебсайтів бібліотек.

З метою залучення нових користувачів бібліотека постійно модернізується. Зокрема, для задоволення інформаційних потреб відвідувачів бібліотека розширила кількість послуг бібліотечного обслуговування [70, с. 534]. Це дозволило перетворити її у простір дозвілля, відпочинку, творчості, подій, зустрічей, натхнення. Наявність значної кількості просторів перетворює бібліотеку у бібліохаб, що виконує інформаційну, культурну, освітню, просвітницьку функції [78].

Центральна бібліотека ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва у 2017 р., за сприяння Київської міської ради, отримала новий фасад, велику вивіску, змінений вхід, панорамні вікна. Завдяки пандусам вона доступна для людей із інвалідністю. Її інтер'єр складається із мобільних меблів, які можна легко трансформувати або переносити в інше місце. Також приміщення має багато декоративних елементів, які символізують призначення закладу. На це з державно бюджету було виділено 9 млн грн. [31, с. 5].

У 2019 р. був здійснений поточний ремонт будівлі, на що було витрачено 190 000 грн. Також було закуплено техніку та обладнання: комп'ютери (на суму 115 000 грн), ноутбук (60 000 грн), диктофони (5000 грн), флеш-накопичувач (2211 грн), операційні системи (57 000 грн).

Кожного року бібліотека витрачає до 2500 грн на телекомунікаційні послуги, зокрема це і доступ до мережі «Інтернет» [31, с. 2].

Згідно Положення про Центральну Бібліотеку ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва, її діяльність побудована на принципах гуманізму, демократії, загальнодоступності, вільного розвитку особистості, пріоритету загальнолюдських цінностей, реалізації прав громадян на вільний доступ до інформації. На цих принципах ґрунтується і концепція комунікаційного простору бібліотеки, яка базується на створенні комфортних умов для забезпечення інформаційних, культурних, освітніх, просвітницьких потреб відвідувачів [40, с. 2].

Концепція передбачає створення комфортного середовища для отримання інформації та культурного збагачення. Відвідувачі мають можливість цікаво провести час, об'єднатися за інтересами, розвинути свої творчі здібності. При цьому комунікація має відбуватися між різними групами населення, до яких можна віднести не тільки цільову аудиторію, а й громадських діячів, представників бізнесу, медіа-спільноту. Тобто, бібліохаб має за мету залучити до співпраці різні верстви населення, надаючи їм вигідні умови співробітництва.

Комунікаційний простір повинен формуватися згідно інформаційних потреб користувачів. Він повинен ґрунтуватися на їхніх інтересах, вподобаннях, запитах. При цьому інформаційні потреби мають визначатися на основі опитування реальних та віртуальних відвідувачів різного віку та соціального статусу [69, с. 318].

Ще однією особливістю комунікаційного простору є забезпечення комфортних умов для реалізації своїх освітніх та творчих прагнень. Для цього бібліохаб повинен володіти необхідною матеріально-технічною базою, комп'ютерним та мультимедійним обладнанням, зручними меблями. При цьому наявність багатофункціонального приміщення дозволяє створювати простір для спілкування однодумців різних інтересів.

Важливим елементом єдиного комунікаційного простору є наявність інформаційно-технологічного обладнання. Адже відвідувачі повинні ознайомлюватися із сучасними технологіями та використовувати їх у своїй діяльності. До того ж мультимедійне обладнання сприяє наочному відображенню інформації, цікавій подачі відомостей, залученню користувачів до процесу ознайомлення із певними явищами [49, с. 3].

Відповідно, задоволення потреб відвідувачів можливо завдяки наявності комп'ютерної техніки, мультимедійного обладнання, швидкісного інтернету, проекторів, екранів. Користувачі бібліохабу можуть швидко знайти необхідну книгу за допомогою автоматизованої бази даних та електронного каталогу. Також користувачі можуть скористатися аудіо та відео обладнанням під час лекцій, зустрічей, презентацій.

Для зручності користувачів бібліохаб поділений на декілька зон. Зонування дозволяє умовно поділяти приміщення на простори, що полегшує орієнтування відвідувачів. У приміщенні бібліохабу можна виділити навчальний простір, натхнення, зустрічей, подій, «на даху», «інстаграмний». Додатково можна виділити ігрову зону та відпочинкову. Кожна зона відділена від іншої проходом та пересувними перегородками, що дозволяє розширювати простір [11].

Простір навчання обладнаний стільцями та столами, комп'ютерною технікою, стелажми із книгами (Простір навчання Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва відображено у додатку А). Він призначений для навчання та діяльності, що дозволяє отримувати знання у зручних умовах. За потреби відвідувачі можуть скористатися електронними пристроями для читання книг, оцифрованими книгами, скачувати та переглядати книги в онлайн-форматі. Дана зона за рахунок панорамних вікон є досить світлою, що дозволяє використовувати менше штучного освітлення.

У просторі навчання знаходиться 4 комп'ютери, що під'єднані до WI-FI. Вони працюють на базі операційної системи Linux, що дозволяє не витрачати зайві кошти на антивірусні програми. Крім того, на комп'ютерах

встановлені програми, які дозволяють опрацьовувати інформацію та представляти її в різних форматах. Це зокрема, Libre Writer (текстовий редактор), Libre Impress (програма для створення презентацій), Gimp (програма для обробки фотографій), Audacity (програма для монтажу аудіо), Openshot (програма для монтажу відео) [11].

Також на комп'ютерах встановлені ігри пізнавально-розвиваючого характеру. Здебільшого це ігри для дошкільнят, що сприяють розвитку пам'яті, а саме тренажери миші та клавіатури, пазли. Крім того, частина ігор мають меню на англійській мові. В ігровій формі діти навчаються основам математики: додавання, віднімання, множення, ділення.

Крім того, на комп'ютерах встановлений настільний планетарій. Це дозволяє вивчати планети, зірки, сузір'я. Відповідно, діти засвоюють астрологічні знання та розширюють їх. При цьому планетарій демонструє розташування зірок як вдень, так і вночі [13].

Простір подій знаходиться на 2-му поверсі бібліотеки (Простір подій Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва відображено у додатку Б). Його площа складає 2000 м. кв., що дозволяє розмістити там до 70 осіб. Даний простір обладнаний всім комплексом мультимедійного обладнання, а саме звукова техніка, проектор, мікрофон, екран, безкоштовний інтернет. Його можливості бібліохаб використовує досить часто у комерційних цілях. Зокрема, оренда простору для 30 відвідувачів коштує 500 грн. за годину, від 31-70 – 1000 грн. за годину [11].

Простір подій призначений для проведення виставок, презентацій, зустрічей. Він являє собою вільний простір із пуфиками біля стін та нішою, у якій можна розміщувати додаткові елементи. При цьому дана зона має острівок із комп'ютерним обладнанням, що дозволяє супроводжувати відео та аудіо засобами заходи. Великий простір дозволяє проводити декілька подій одночасно, що сприяє оптимізації приміщення. До прикладу, досить часто простір подій використовується для мистецьких виставок та виставок картин. Відповідно, кожний захід доповнює один одного.

Простір подій нерідко залучається для проведення лекцій та зустрічей. Це обумовлено тим, що у приміщенні можна розмістити додаткові сидячі місця, мультимедійне обладнання, комп'ютерну техніку. Крім того, наявність екрану дозволяє наочно відображати тему зустрічі.

Нерідко даний простір залучається для проведення концертів та вистав. Так відбувається культурний розвиток користувачів, адже вони безкоштовно стають учасниками масових заходів. Особливо це важливо для молодшої вікової категорії, тому що так вони починають ознайомлюватися із творчістю та культурою. До того ж такі заходи позитивно впливають на емоційний фон користувачів [13].

Найвідомішим заходом, що проходив у просторі подій була художня виставка «#емальМарчук. Вибране». Вона присвячена декоративно-прикладному мистецтву, яке створював Степан Марчук. За два тижні проведення (07 жовтня – 29 жовтня 2021 р.) було представлено ряд картин митця, які містили тематику місцевих краєвидів, взаємодії людини з природою, зображення зовнішності людини. Культурна функція виставки полягала у тому, що відвідувачі мали ознайомитися із сучасним мистецтвом, що не відповідає традиційним уявленням про живопис. Адже картини художника містять багато геометричних фігур, силуетів, елементів незвичних форм. Тобто, вони ніби складаються із різних клаптиків, які були об'єднані в одне полотно. Також варто відмітити презентацію картин Алли Шоріної, а ще користувачі бібліохабу мали можливість відвідати виставку творчих робіт переможців фестивалю конкурсу «Soloviov Art». Це виставка, на якій були зібрані роботи найкращих юних художників України [11].

Простір подій досить часто використовується з метою проведення презентації книг. Це і презентація книги М. Бахматова «П'ятирічка Бахматова», і презентація книги А. Альохіна «Глабела». До прикладу, 1 жовтня 2021 р. було презентовано книгу Ельзи Пунсет «Відчайдухи». Дана подія відбулася у співпраці із видавництвом «Каламар» та психологом Вірою Романовою. Видання призначене для читання батьків із дітьми, а саме воно

доцільне у використанні як засіб казкотерапії. Відповідно, психологиня звернула увагу батьків на те, чому виникають страхи у дітей, як їх побороти, наслідки непоборених страхів; що робити із дитячою розгубленістю та безпорадністю; яким чином дитина може підняти собі самооцінку [11].

Простір натхнення призначений для творчого розвитку відвідувачів (Простір натхнення Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва відображено у додатку В). На його базі проводяться майстер-класи, тренінги, тематичні курси. Він обладнаний невеличкими столиками, стільцями, зручними диванами та пуфами. Завдяки тому, що меблі є легкими та функціональними, їх можна розташовувати так як зручно для формату певного заходу. Відповідно, під час майстер-класів столики здебільшого зсуваються разом, а під час тренінгів розташовуються окремо.

Перевагами організації простору натхнення є можливість участі у майстер-класах дітьми разом із батьками. Так, бібліохаб перетворюється у центр сімейного дозвілля, що сприяє зміцненню комунікації родини. Також варто додати, що даний простір має окремий куток із пуфами та місцем для сидіння у ніші шафи, місцями для сидіння на підлозі, сидячи місцями на підвіконні, лавкою. Здебільшого його використовують для презентації книг та їх читання для наймолодших відвідувачів.

У рамках простору натхнення діють гуртки із оригамі, малювання, аплікації. Наявність таких секцій сприяє зацікавленню дітей в образотворчому мистецтві та розвитку хенд-менд культури. Крім того, діти навчаються комунікувати із однолітками, конкурувати між собою, ініціювати креативні ідеї. Також у межах простору діє гурток із акторської майстерності, клуб з вивчення англійської мови [13].

16 жовтня 2021 р. простір натхнення був використаний для проведення майстер-класу із нейрографіки. Діти навчилися таким чином малювати за допомогою фігур та ліній, гралися, розважалися. Отримавши необхідні навички, вони почали робити малюнки на вільні теми [11].

Студія «Казкові сніданки» передбачає взаємодія дітей, бібліотекаря, батьків. Це простір для комунікацій, що призначений для вікової категорії від 3 до 6 років. Його формат полягає у тому, що спочатку бібліотекар читає дітям казку, а потім діти із батьками створюють хенд-мейд іграшку. Відповідно, діти можуть приймати участь як у онлайн, так і офлайн формі. Тобто, так відбувається опрацювання основ роботи у віртуальному просторі. Крім того, у мережі «Фейсбук» та на офіційному вебсайті ведуться відео трансляції та повтори занять. Це простір для взаємодії дітей, родин, бібліотечних працівників.

Клуб «Ей-Бі-Сі» сприяє розвитку комунікаційних здібностей шляхом спілкування англійською мовою. Діти від 6 до 10 років вивчають лексику, граматику, пунктуацію, типові мовні ситуації. Метою гуртка є показ дітям того, що англійська мова може бути цікава для вивчення, а її основи можна засвоювати і у позаурочний час. Головним є розширення уявлення дітей про іноземну мову.

Письменницький клуб «Сторітеллер» є зібранням однодумців, які прагнуть навчитися писати твори різного спрямування: від повчальних оповідань до постів у соціальних мережах. Адже вміння чітко та лаконічно висловити свої думки є вимогою часу. При цьому учасники клубу мають можливість наприкінці курсу опублікувати свої твори у збірнику казок гуртка.

Для тих дітей, що хочуть краще дізнатися про себе, організовано курс «Повір у свої можливості». Він має мотиваційний характер, адже учасники більше отримують інформації про емоційне здоров'я, темперамент, увагу, пам'ять, мислення. Так, вивчивши себе, діти навчаються розуміти оточуючих та підвищують власну самооцінку [13].

Якщо дитина має технічне спрямування, то її має зацікавити гурток стендового моделювання. Він призначений для навчання дітей основам моделювання військової та цивільної техніки. Відповідно, діти вчаться працювати із спеціальними наборами та складати із них моделі реального

транспорту. Водночас свої знання вони можуть проявити і у поза клубний час, коли приймають участь у різних змаганнях із моделювання техніки.

Музичний гурток діє для тих дітей, що хочуть ознайомитися із кращими зразками класичної та сучасної музики, навчитися музичної грамотності, опанувати основи вокалу. Для того щоб можна було оптимально підібрати теми занять за інтересами гурток було розподілено на дві групи: старша дошкільна (5-6 років) та молодша шкільна (7-9 років).

Гурток живопису та графіки призначений для опанування художньої майстерності. На заняттях діти навчаються не тільки малювати картини, а й вивчають теоретичні основи мистецтва, напрями, течії. Вагома роль відводиться сучасному мистецтву як реакції на навколишні події.

Відповідно, простір натхнення є відображення того, що комунікація має відбуватися між різними групами відвідувачів. Бібліохаб врахував інтереси користувачів, тому гуртки мають мистецьке, технічне, лінгвістичне, психологічне спрямування. Це дозволяє розвивати кругозір відвідувачів та зацікавлювати їх у різних сферах [11].

Водночас це відмежування від стандартних уявлень про те, що бібліотека це простір для розвитку тільки літературних та мистецьких навичок відвідувачів. Адже чимало традиційних бібліотечних закладів мають у своєму складі виключно поетичні гуртки, літературознавчі секції, гуртки живопису. У той же час сучасний підхід бібліохабу до простору натхнення відображає тісний взаємозв'язок бібліотечної справи із різними сферами. Для відвідувачів це можливість не тільки почитати книгу, а й розширити свій кругозір на улюбленій секції та поспілкуватися із однодумцем.

Простір зустрічей призначений для проведення лекцій та зустрічей із відомими громадськими діячами (Простір зустрічей Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва відображено у додатку Д).

Він обладнаний місцями для сидіння та столиками, які можна швидко прибирати та додавати за потреби, а також столики можна з'єднувати між собою та поєднувати. При цьому для зручності лектора зала має невелику

сцену, позад якої розташований екран. Наявність мультимедійного та комп'ютерного обладнання дозволяє доповнювати розповіді гостей інтерактивними елементами.

Окремою зоною у просторі зустрічей є інформаційна стійка, яка являє собою стіл, на якому розташована комп'ютерна техніка та інтернет-обладнання. Дану зону лектор може використати, якщо хоче присісти, або ж якщо йому потрібно щось записати. Крім того, гість має можливість використати мікрофон, аудіо та звукову техніку, презентаційний екран, проектор.

Простір зустрічей активно використовується під час роботи дитячого психолога. Таким чином встановлюється комунікація не тільки із дітьми, але й з батьками. Також простір часто застосовується під час дії гуртків та секцій, що мають велику кількість учасників. У межах літературних вечорів дана зона застосовується для зустрічі із письменниками та поетами, презентації їхніх книг, зустрічі із видавцями [13].

22 жовтня 2021 р. у просторі зустрічі була проведена лекція Світланою Лібет, що є редакторкою медіа журналу «Your Art» у рамках лекцій Департаменту культури Київської міської державної адміністрації. Темою зустрічі стала організація комунікації працівників музейних установ із засобами масової інформації. Було обговорено яким чином музеям популяризувати свої фонди через пресу, які канали комунікації є ефективними, з ким краще співпрацювати з метою створення успішного проєкту. Відповідно, все це доводить, що бібліохаб це простір не тільки для дітей, а й для дорослих [10].

З метою максимального використання простору бібліохабу, для відвідувачів було обладнано внутрішній дворик. На спеціально відведеному майданчику розташовані пуфики та стільці, тож користувачі бібліохабу можуть почитати книгу, поспілкуватися, пограти в ігри на свіжому повітрі. Крім того, це дозволяє більш ефективно комунікувати, адже такі відвідувачі не заважають іншим користувачам бібліохабу, обирають зручне місце для

відпочинку, мають більше простору для діяльності. У той же час таким чином бібліохаб отримує нову зону, відповідно, це дозволяє проводити більше заходів та залучати більшу кількість відвідувачів [13].

Також бібліохаб активно використовує терасу на даху закладу. Вона слугує простором для відпочинку та подій, адже обладнана столами, лавками, медіа обладнанням та екраном. Такий майданчик використовується для організації кінопереглядів та літературних вечорів. Крім того, наявність вільного простору дозволяє проводити лекції та зустрічі. Як приклад, видавництво «Віхола» та молоді вчені провели зустріч із киянами з метою популяризації науки. Все це здійснювалося у рамках проєкту «Наука на даху».

Тераса на даху має площу 150 м. кв., що дозволяє розмістити до 45 відвідувачів. Вартість оренди складає 500 грн. за годину для 25 відвідувачів та 1000 грн. за годину за 26-45 відвідувачів [11]. Відповідно, це дозволяє говорити про те, що сучасні бібліохаби використовують різні можливості для розвитку.

«Інстаграмний» простір є особливим місцем у бібліохабі. Його призначенням є створення місця для фотосесій та відео зйомок. Він вміщає 50 відвідувачів, має площу 200 м. кв. та ряди стелажів із книгами, де біля однією із стін розташований стелаж, що займає всю довжину та висоту стіни. Оренда такого простору коштує 500 грн. за годину для 25 відвідувачів та 1000 грн. за годину для 26-50 відвідувачів [11].

Існування «інстаграмного» простору є можливістю привабити додаткових користувачів до бібліохабу. Адже бібліотека таким чином перетворюється із книгосховища у локацію для красивих фото та відеороликів. Тобто, тим самим зміцнюється комунікація із молодим поколінням та популяризується бібліотека як цікаве місце. Адже, бібліохаб володіє особливою атмосферою, що передається й на фото [13].

Ігрова зона має м'які пуфики та коробки із іграшками, невеличкі стелажі із книгами, настільні ігри. Дитина у такому просторі може як

погратися сама, так і зіграти у командні ігри. При цьому, якщо їй стане нудно, то вона може почитати книжку, а потім знову продовжити гратися. Основною ідеєю цього простору є те, що бібліотека це якраз місце для шуму, адже активно проводячи час, дитина буде прагнути знову прийти до бібліохабу та привести своїх друзів.

Відпочинкова зона являє собою диванчики та пуфики поруч з якими знаходяться невеличкі столики. Це простір для тих, хто хоче перепочити та почитати книгу, а також скористатися можливістю усамітнитися від оточуючих. Крім того, відпочинкова зона дозволяє скористатися своїми гаджетами та підзарядити їх [11].

При бібліохабі діє Бібліотечний ляльковий театр «Казкарик». Він ставить вистави для наймолодших глядачів на основі народних казок. Варто додати, що діти теж можуть долучитися до репетицій та взяти участь у виставі. Це стимулює юних відвідувачів розвивати свій творчий потенціал та ініціювати нові ідеї [13].

Нині бібліохаб бачить потребу у комунікації не тільки із дітьми, батьками, громадськими діячами, а ще із засобами масової інформації. Адже це можливість популяризувати бібліохаб як заклад, привернути увагу населення до проблеми зниження відвідуваності бібліотек, повідомити містян про поточні події. Саме з цією метою Центральна бібліотека ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва активно співпрацює із телеканалами та знімальними групами. Зокрема, на території бібліохабу проводилися зйомки програм та сюжетів каналами «1+1», «Суспільне ТБ», «СТБ», «Культура», «Київ»; фільми та серіали на локаціях бібліохабу знімала продакшн-компанія «Star Media» [11].

Можна стверджувати, що комунікаційний простір це єдиний комплекс заходів, які спрямовані на зміцнення взаємодії бібліохабу із відвідувачами, гостями, пресою, партнерами. Водночас його реалізація неможлива без сучасних дизайнерських рішень, поділу на простори, врахування інтересів користувачів.

Отже, комунікаційний простір Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей включає навчальний простір, натхнення, зустрічей, подій, «на даху», «інстаграмний». Водночас його концепція передбачає створення комфортного середовища для отримання інформації, культурного збагачення та дозвілля.

Таким чином, регламентація діяльності бібліохабів здійснюється на основі законів та нормативно-правових актів. У функціонуванні вітчизняних та зарубіжних бібліохабів можна помітити ряд відмінностей. Зокрема, українські бібліохаби реалізують соціальні проекти та розподілені на простори навчання, натхнення, зустрічей, подій. Зарубіжні бібліохаби мають комерційну основу та крім вище названих просторів включають до свого складу торгівельні простори та простори громадського харчування. У той же час комунікаційний простір Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей включає навчальний простір, натхнення, зустрічей, подій, «на даху», «інстаграмний». Він заснований на ідеях гуманізму, демократії, загальнодоступності, вільного розвитку особистості, пріоритету загальнолюдських цінностей, реалізації прав громадян на вільний доступ до інформації.

РОЗДІЛ 3

КОМУНІКАЦІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ В ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА ДЛЯ ДІТЕЙ

3.1. Основні напрями комунікації з громадськістю в діяльності Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва

Згідно Положення про Центральну бібліотеку ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва метою функціонування бібліотеки є формування та задоволення інформаційних потреб дітей у інтелектуальному та духовному зростанні, самопізнанні та освіті; залучення дітей до читання, до світової та національної культури; пропаганди цінностей читання та книги; сприяння інтеграції дитячого населення міста до соціокультурного середовища суспільства за допомогою читання [49, с. 2]. Відповідно, її місією можна визначити створення комфортного комунікаційного простору для забезпечення потреб юних читачів в освіті, інформації, читанні.

Візією бібліотеки є формування такого комунікаційного простору, за яким підхід до бібліотечного обслуговування здійснювався б на основі індивідуальних потреб кожного читача залежно від його вікових та психологічних особливостей. При цьому діяльність бібліотеки базувалася б на принципах гуманізму, демократії, загальнодоступності, пріоритету загальнолюдських цінностей, вільного розвитку особистості, реалізації прав громадян на вільний доступ до інформації.

Варто додати, що місія та візія бібліотеки відображають основні аспекти її функціонування: забезпечення повноти книжкового фонду та його подання у різних форматах, популяризація книжкового фонду, пропагування читання, впровадження електронних каталогів та картотек, обслуговування користувачів у сфері культурно-масових заходів, забезпечення вільного

доступу до мережі «Інтернет», використання інформаційно-комунікативних технологій у діяльності бібліотеки, адміністрування офіційного вебсайту та сторінок бібліотеки у соціальних мережах.

З метою реалізації успішної діяльності Центральна бібліотека ім. Т.Г.Шевченка для дітей м. Києва активно розвиває комунікацію зі своїм зовнішнім середовищем. На сьогодні основними напрямками комунікацій із громадськістю є:

- інформування;
- консультування;
- діалог;
- партнерство [11].

Інформування як напрям, передбачає повідомлення читачів бібліотеки про заплановані події, зміни у графіку роботи, анонси заходів, поповнення книжкового фонду. Інформування читачів у свою чергу ділиться на декілька напрямків. По-перше, повідомлення читачів про важливі дати. Інформування стосовно пам'ятних дат зумовлено необхідністю формування в уявленні відвідувачів розуміння національної та світової культури та історії. Переважно, це ті дати, які стосуються духовного розвитку людини, бібліотечної діяльності та читання, саме Міжнародний день толерантності, День української писемності та мови, День анімації, Всеукраїнський день бібліотек. Таке інформування сприяє морально-етичному розвитку відвідачів та популяризує серед них читання.

По-друге, інформування про нові надходження. Бібліотека активно повідомляє своїх читачів про те, які книги були отримані до книжкового фонду, їхній лаконічний зміст, хто є автором. Так відбувається популяризація читання як основної функції бібліотеки. У той же час інформація про нові надходження доповнюється зображеннями із книг, їхніми фотографіями, посиланнями на віртуальні ресурси. При цьому досить часто бібліотека проводить онлайн-презентації нових книг у режимі реального часу.

Варто додати, що бібліотека починає інформувати читачів про новинки літератури ще до того часу, як вони надходять до книжкового фонду. Завдяки цьому, відвідувач бібліотеки має можливість ознайомитися із уривками творів чи інформацією про них заздалегідь, відповідно, він свідомо здійснює вибір щодо того, чи буде повністю ознайомлюватися із ним. Отже, на момент надходження книги більшість відвідувачів вже ознайомлені із існуванням даної позиції.

По-третє, інформування щодо запланованих заходів. Бібліотека за 2-4 тижні до певної події анонсує користувачів про те, що має відбутися. Здебільшого інформація підкріплюється графіком проведення запланованого заходу, відомостями про простір проведення, орієнтовною віковою категорією. Також окремо повідомляється про те, чи потрібно попередньо реєструватися для того, щоб стати учасником події.

По-четверте, інформування про результати діяльності. За кожною проведеною активністю бібліотека окремо звітує перед читачами. Ця інформація підкріплюється фотографіями, даними про кількість учасників, тривалість заходу, виконаними видами робіт під час події. Водночас таке інформування дозволяє залучити нових читачів та розширити кількість відвідувачів. Адже часто бібліотека проводить різні розіграші та акції.

По-п'яте, інформування про зміни у роботі. Бібліотека заздалегідь повідомляє користувачів про скасування певних заходів, зміну графіка роботи, відміну деяких активностей. Це дозволяє організовувати комунікацію із читачами більш ефективно [11].

На сьогодні основними каналами інформування читачів є офіційний вебсайт бібліотеки, її сторінки у соціальних мережах, «Ютуб-канал», електронна пошта. Використання електронної пошти як каналу інформування зумовлено тим, що користувач підписавшись на email-розсилку бібліотеки, може отримувати на свою електронну пошту актуальну інформацію про новини бібліотеки та заплановані події.

Консультавання як напрям комунікації, передбачає надання комплексної інформації про діяльність бібліотеки, її фонди, електронні ресурси. Воно реалізовується шляхом довідково-бібліографічного обслуговування, яке передбачає надання бібліотечних послуг згідно інформаційних потреб відвідувачів. Консультавання включає до себе отримання інформації про наявність певного видання у книжковому фонді бібліотеки, підбір літератури, допомога у виборі джерела подачі інформації, надання відомостей щодо терміном користування виданням, інформування про види бібліотечних послуг. У той же час працівники бібліотеки сприяють відвідувачу в бронюванні видання та видачі книги через міжбібліотечний абонемент.

Нині консультативну роботу надають такі відділи бібліотеки як:

- відділ обслуговування дошкільників та учнів 1–4 класів;
- відділ обслуговування учнів 5–10 класів;
- відділ керівників дитячого читання, міжбібліотечного абонементу (МБА) та нестационарних форм обслуговування;
- відділ науково-методичної та інформаційно-бібліографічної роботи;
- відділ нових інформаційних технологій [11].

Враховуючи одночасне виконання декількох функцій, консультавання відбувається також у напрямку надання допомоги в користуванні комп'ютерною технікою, пошуку джерел інформації у віртуальному просторі, підключенні до мережі «Інтернет».

Для спрощення процесу комунікації бібліотека має розроблені Правила користування, де відображені основні аспекти щодо яких можуть виникнути запитання у користувачів [50, с. 1]. Крім того, на офіційному вебсайті розміщений розділ «Запитання та відповіді про бібліотеку», де знаходиться перелік типових запитань про бібліотеку та відповіді на них [11]. Відповідно,

використання даних інструментів доповнює процес консультування відвідувачів.

Діалог є одним із найважливіших напрямків комунікації бібліотеки. Зокрема, для організації ефективного спілкування із відвідувачами, у бібліотеці було запущено систему QR-кодів. Таким чином, користувачі закладу можуть швидко оцінити якість обслуговування та залишити свої відгуки про роботу бібліотеки. Система взаємодії організована так, що в приміщенні бібліотеки у різних просторах на стінах знаходяться наклейки з QR-кодом. Для того щоб більше відвідувачів могли скористатися системою зворотного зв'язку, наклейки розміщені на вхідних дверях бібліотеки, на робочих столах у відділах, на стійках обслуговування, на книгах, книжкових стелажах.

Діалог відбувається таким чином, що користувач підносить свій мобільний телефон до наклейки та сканує її, після цього на екрані з'являється панель управління, де відвідувач може як написати текстовий відгук, так і залишити голосове повідомлення. Свій відгук відвідувач має можливість підкріпити фотографіями чи відео, отже може аргументувати свою думку. Відповідно, бібліотека отримує сповіщення про новий відгук відразу після його публікації, отже так формується ефективна взаємодія між користувачами та менеджерами бібліотеки.

Перевагою використання системи QR-кодів є те, що відгуки можуть залишати як зареєстровані користувачі, так і ті, які не бажають реєструватися на сайті і заповнювати форму зворотного зв'язку. Крім того, відвідувачі бібліотеки можуть залишати свої пропозиції та думки щодо покращення роботи бібліотеки [13].

Діалог між користувачами бібліотеки та її працівниками також встановлюється за допомогою відгуків у скриньках користувачів. Відповідно, відвідувач бібліотеки може залишити свої пропозиції, зауваження, поради щодо роботи закладу у спеціальній коробці при вході у бібліотеку, же свої думки може викласти на папері. Це зручно для тих клієнтів бібліотеки, які не

володіють сучасними інформаційними технологіями або ж хочуть швидко залишити свій відгук [11].

Взаємодія між користувачами бібліотеки та її представниками встановлюється за допомогою офіційного вебсайту, сторінок у соціальних мережах, блогів, електронної пошти. Дані сервіси дозволяють користувачам писати приватні повідомлення, залишати коментарі на дописи, брати участь в розіграшах та опитуваннях від бібліотеки, надсилати реакції на дописи, поширювати актуальні новини, бути учасником конкурсів. У той же час клієнти можуть долучатися до перегляду онлайн-презентацій та відео із подій у просторах бібліотеки. Також взаємодія встановлюється за рахунок наявності телефонного номеру, на який користувачі бібліотеки можуть телефонувати у разі наявних питань.

Діалог із користувачами бібліотеки встановлюється за допомогою різних майстер-класів та тренінгів. Користувачі бібліотеки можуть стати їх учасниками як прийшовши фізично до бібліотеки, так і переглянувши записи відео активностей на Ютуб-каналі бібліотеки [14]. Так встановлюється взаємодія між представниками бібліотеки та її відвідувачами, батьками, потенційними користувачами.

Також у процесі діалогу відбувається взаємодія із медіа. Бібліотека досить часто взаємодіє із засобами масової інформації для запису інтерв'ю та зйомок приміщення бібліотеки, що сприяє популяризації фондів закладу. Також відбувається комунікація із знімальними групами, які вибирають бібліотеку як локацію для знімання у серіалах, фільмах, шоу.

Важливим напрямком комунікації є партнерство. Необхідність партнерства обумовлена тим, що бібліотека активно популяризує книжковий фонд та пропагує читання, організовує заходи та події, розширює кількість клієнтів. Відповідно, їй потрібно постійно проводити нові активності та користуватися додатковими можливостями.

Центральна бібліотека ім. Т. Г. Шевченка для дітей активно співпрацює з різними закладами культури, освіти, книжного розповсюдження,

громадськими організаціями та діячами, театральними студіями, письменниками та поетами. Серед її партнерів варто виокремити видавництва «Юніверс», «Фоліо», «Каламар», «Час майстрів», «Віхола» [13]. Зокрема, за сприяння видавництва «Каламар» у бібліотеці була організована презентація книги Е. Пунсет «Відчайдухи». Це захід, що був присвячений обговоренню страхів, емоцій, шляху до цілі. Відповідно, подія була цікавою як для батьків, так і для дітей. Крім того, бібліотека розвиває співпрацю із літературною агенцією «OVO» [11].

Із письменниками та поетами бібліотека взаємодіє щодо презентації нових книг, що дозволяє ефективно популяризувати фонди закладу. Зокрема, бібліотека співпрацює із авторами Я. Світом та Т. Ярмусем, яким належать комікси «Троє проти зла» [13]. Письменники є частими гостями бібліотеки та сприяють в організації різних культурних заходів. Як наслідок, відвідувачі отримують новий досвід із створення коміксів, приймають участь у майстер-класах, знайомляться із цікавими діячами.

Партнерами, з якими бібліотека особливо активно співпрацює є Всеукраїнське товариство «Просвіта», Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, Президентський фонд Леоніда Кучми «Україна», відділення Національного музею Тараса Шевченка «Хата на Пріорці», Польський Інститут у Києві, Японський культурний центр в Україні, відділ культури Посольства Аргентинської Республіки в Україні, Товариство дружби «Україна-Болгарія», благодійний фонд «Рідна країна» та «Таблеточки». У той же час бібліотека велику увагу приділяє співпраці із театральними студіями, а саме активно взаємодіє із ляльковим театром «Казкарик» та театральною студією «Зоряні діти» [13].

Центральна бібліотека ім. Т. Г. Шевченка перебуває в активній взаємодії із центрами розвитку дитини. Зокрема, бібліотека співпрацює із Центром раннього розвитку дитини «Кіт Муркіт» [11]. Партнерство із даним центром дозволяє організовувати активне дозвілля дітей, навчити їх майстер-класам та тренінгам, створити позитивний настрій у найменших відвідувачів.

Здебільшого співпраця полягає у проведенні шоу для найменших відвідувачів, у якому працівники центру показують фокуси та ілюзії.

Також партнерами бібліотеки є музеї, інші бібліотеки, заклади культури, галереї, виставкові будинки. Так бібліотека популяризує власні фонди та розширює рамки співпраці щодо культурно-інформаційного життя. У той же час за сприяння закладів культури та освіти проводяться виставки, презентації книг, читання, екскурсії, вистави. При цьому організовані заходи є максимально цікавими як для дітей, так і для старшого покоління.

Отже, основними напрямками комунікацій із громадськістю Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва є інформування, консультування, діалог, партнерство. При цьому місією можна визначити створення комфортного комунікаційного простору для забезпечення потреб юних читачів в освіті, інформації, читанні.

3.2. Роль інформаційних технологій у популяризації Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва серед громадськості

Центральна бібліотека ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва активно використовує у своїй діяльності сучасні інформаційні технології. Це першочергово обумовлено тим, що віртуальний простір спрощує процес взаємодії, робить комунікацію більш ефективною, дозволяє швидко популяризувати фонди бібліотеки та розширювати цільову аудиторію [59, с. 249]. У той же час бібліотека використовує такі інструменти діалогу із зовнішнім середовищем як офіційний веб-сайт [11], сторінки у соціальних мережах «Фейсбук» [13] та «Інстаграм» [12], канал «Ютуб» [14], електронна пошта, блоги [10].

Основним каналом комунікації із клієнтами бібліотеки є офіційний вебсайт Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва [11].

Він дозволяє налагоджувати взаємодію із відвідувачами та партнерами, популяризувати фонди бібліотеки, інформувати зовнішнє середовище про діяльність бібліотеки. Це обумовлено тим, що на головній сторінці бібліотеки вказується адреса бібліотеки, графік роботи, контактний номер телефону. Крім того, у правому верхньому кутку сторінки розміщені посилання на сторінки бібліотеки у соціальних мережах, Ютуб-канал, електронну пошту.

Офіційний вебсайт складається з таких структурних елементів як «Головна», «Про нас», «Гуртки та студії», «Анонси», «Блог», «Стати читачем», «Децентралізація в Україні», «Міні е-бібліотека» [11]. Останній розділ включає до себе ті твори, які мають невеликий обсяг, а отже так бібліотека популяризує читання української та зарубіжної літератури. Крім того, переглянути твори в електронному форматі можуть навіть незареєстровані користувачі, що сприяє ефективному пропагуванню читання.

У розділі «Анонси» знаходяться новини бібліотеки, які стосуються запланованих заходів. Вони розміщені у порядку додавання, а самі анонси складаються із двох стовпчиків: у лівому стовпчику знаходиться назва новини, а справа її короткий опис. Якщо ж читача зацікавила майбутня подія, то він може натиснути на її назву, після цього відкриється посилання на повний текст. Таким чином, бібліотека інформує читачів про заплановані заходи, а також популяризує культурно-масові заходи.

Особливе місце на головній сторінці сайту відведено розділу «Знайти книгу». За його допомогою читач бібліотеки має можливість знайти книгу в зведеному електронному каталозі. При цьому пошук здійснюється за одним із таких параметрів як автор, назва, основна рубрика, персоналії, дата видання, географічна назва. Крім того, відвідувач офіційного веб-сайту може замовити електронну доставку книги. Відповідно, відбувається пропагування читання навіть за умови, що у бібліотеці може не бути того видання, яке цікавить клієнта.

Перевагою офіційного вебсайту є спрощена форма реєстрації читачів. Відвідувач, що прагне отримати абонемент бібліотеки, на порталі бібліотеки

має можливість відкрити розділ «Стати читачем». У розділі знаходиться форма реєстрації, у якій відвідувач заповнює такі дані як ПІБ, дата народження, контактний номер, електронна пошта, рід занять, заклад освіти, професія. Відповідно, читач приходить у бібліотеку з уже заповненою формою, яка автоматично, після заповнення її читачем, відправляється в електронний кабінет бібліотеки. Це дозволяє скоротити час на реєстрацію в бібліотеці та витратити його більш ефективно [11].

З метою ознайомлення читачів із нормативною базою бібліотеки на офіційному вебсайті бібліотеки розміщуються її звіти про діяльність, фінансові звіти, положення, правила користування [31, с. 3]. Також бібліотека інформує читачів про державні закупівлі та платні послуги. Відповідно, бібліотека інформує відвідувачів про ті документи, на які спирається у своїй діяльності.

На сайті бібліотеки важлива роль відведена презентації локацій. Це демонстрація світлин просторів бібліотеки, де вказується назва кожного приміщення, призначення, оснащення, площа, місткість, вартість оренди. Презентація дозволяє відобразити переваги кожного простору та його можливості. Таким чином, бібліотека реалізовує свої комерційні проекти, налагоджує співпрацю із стейкхолдерами, отримує додатковий прибуток, використовує можливості кожного приміщення. Крім того, бібліотека популяризує бібліотечний простір як багатофункціональне приміщення, що можна використовувати для різних цілей.

Розділ «Гуртки та студії» вміщує в себе перелік усіх творчих активностей бібліотеки, їхній короткий опис, розклад функціонування [11]. Це дозволяє заохочувати до співпраці нових партнерів та залучати нових відвідувачів. У той же час у розділі розміщені посилання на сторінки гуртків у соціальних мережах та номери для зв'язку. Так здійснюється взаємодія із відвідувачами бібліотеки, а також розвивається творчий потенціал дітей. Крім того, бібліотека таким чином реалізовує себе як культурний, освітній, інформаційний центр.

Блог є важливим інструментом для взаємодії із громадськістю. Він являє собою окремий розділ на офіційній сторінці бібліотеки, де у порядку додавання, з'являються статті [10]. Зазвичай, кожна стаття присвячена заходу, який відбувся у бібліотеці та обґрунтуванню його значення у суспільному житті. У блозі здійснюється обговорення важливих морально-етичних тем, які актуальні для сучасного соціуму. Проблематика блогу стосується питань толерантності, дитинства та материнства, ставлення до людей із особливими фізичними потребами, боротьби із труднощами. Цікаво, що матеріал блогу написаний таким чином, що сприймається зрозуміло як для дітей, так і дорослих. Так автор блогу, працівник бібліотеки, Є. Поветкін, наголошує на тому, що немає суто «дорослих» та «дитячих тем», адже кожне питання має бути обговорене з усіма відвідувачами бібліотеки, а блог є чудовим інструментом взаємодії [10].

Перевагою блогу є те, що читаючи у віртуальному просторі певне судження на задану тему, користувач офіційного сайту має можливість сформулювати своє уявлення про існуючу проблему. Блог спонукає відвідувачів бібліотеки до роздумів над важливими темами, які здавалося б, їх не стосуються [26, с. 98]. Крім того, статті блогу користувачі сайту можуть поширювати на своїх сторінках у соціальних мережах, що дозволяє залучати до обговорення все більше людей. Отже так бібліотека створює віртуальний майданчик для обговорення актуальних суспільних тем [10].

Популяризує бібліотека свої фонди і за допомогою електронної пошти. Кожний користувач бібліотеки має можливість підключити email-розсилку, яка дозволить отримувати актуальні новини бібліотеки своєчасно та у зручній формі [11]. Так, на пошту відвідувачів закладу періодично приходять інформація про зміну графіка роботи бібліотеки, нові надходження, діяльність гуртків та секцій, заплановані заходи, результати організованих подій. Оскільки email-розсилка має вигляд звичайного листа, то такі повідомлення не відволікають користувача, отже, позитивно впливають на сприйняття бібліотеки відвідувачем. Тобто, це безкоштовна послуга, яка

надається користувачам з метою популяризації бібліотеки та систематичного інформування відвідувачів про актуальні новини.

Це зручно у тому випадку, коли користувач бібліотеки немає можливості постійно заходити на офіційний вебсайт бібліотеки та її сторінки у соціальних мережах. При цьому відвідувач може оперативніше та у зручному форматі отримувати новини бібліотеки, відповідно не втрачати комунікацію із нею. У той же час email-розсилка це можливість прийняти участь у різних розіграшах та акціях, які досить часто проходять у межах функціонування бібліотеки. Користувач може відмовитися від email-розсилки у будь-який час, що знову ж таки є досить зручним.

У 2015 р. Центральна бібліотека ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва створила власний Ютуб-канал [14]. Станом на 18 листопада 2021 р. його підписниками є 83 користувачі, а кількість опублікованих відео сягає 25 [14]. Відео мають не менше 50 переглядів, а максимальна кількість переглядів сягнула 1600. Варто додати, що опубліковані відео на каналі мають середню тривалість 10 хвилин, отже так користувачі каналу зацікавлюються переглядами коротких відеороликів.

Основним призначенням Ютуб-каналу є популяризація діяльності бібліотеки. Відеоролики відображають новини бібліотеки, її надходження, проведені заходи. Також у відео відбуваються обговорення ролі бібліотеки у сучасному світі, можливості, загрози у бібліотечній сфері. Водночас переважна частина роликів присвячена оглядам нових надходжень у фонди бібліотеки. Бібліотекарі радять, які книги краще прочитати та для якої вікової категорії вони підходять, коментують дизайн кожної нової книги, влаштовують читання. Тобто, за допомогою інформаційних технологій відбувається пропагування читання та просування певних книг.

У той же час один із роликів присвячений темі свята Івана Купала. На відео відбувається обговорення історії свята, його традицій, прикмет. Тобто так, бібліотека виконує роль культурного центру, оскільки за допомогою

відео відбувається формування у найменших глядачів розуміння традицій та етнографії нашого народу.

Варто відмітити, що відеоролики є важливим інструментом комунікації із відвідувачами, оскільки підписники каналу можуть ставити лайки та дизлайки на відео, поширювати їх, зберігати на свої пристрої, коментувати. Крім того, досить часто у коментарях відвідувачі залишають побажання щодо тем наступних відео. Таким чином відбувається активна взаємодія із цільовою аудиторією бібліотеки.

У той же час менеджери Ютуб-каналу можуть звертати увагу на активність сторінки, що виявляється у тому, які відео набирають найбільше переглядів, які отримують найбільше лайків, які найчастіше поширюють. Це дозволяє формувати контент, який буде найбільш цікавим для глядачів та сприяє розширенню цільової аудиторії [14].

Сторінка бібліотеки у мережі «Фейсбук» є одним із найпопулярніших засобів комунікації із громадськістю та популяризації діяльності бібліотеки [13]. Станом на листопад 2021 р. учасниками сторінки є 4506 підписників, а відмітилися на ній 5 000 користувачів [13]. Це означає, що сторінка бібліотеки користується популярністю у цільової аудиторії, отже таким чином, вона може розширювати кількість відвідувачів.

На сторінці бібліотеки у мережі «Фейсбук» знаходиться опис бібліотеки, її графік роботи, діапазон цін, посилання на офіційний сайт, контактний номер телефону. Відповідно, так бібліотека інформує користувачів про своє функціонування та основні аспекти діяльності. У той же час за допомогою сторінки відбувається налагодження комунікації із відвідувачами сторінки, адже ті можуть надсилати повідомлення менеджеру сайту, коментувати дописи, надсилати свої реакції на дописи, поширювати фотографії та дописи.

На сторінці у мережі «Фейсбук» знаходиться багато фотографій та відеоматеріалів. Вони дозволяють формувати уявлення користувачів бібліотеки про її діяльність, основні аспекти функціонування, вигляд локацій.

Найбільше світлин присвячено результатам проведених заходів, де відображено те, як були організовувати певні події. Отже таким чином, бібліотека звітує перед цільовою аудиторією щодо своєї діяльності та отримує відгуки від користувачів відносно своєї активності. Також фотоматеріали є стимулюючим фактором для цільової аудиторії прийняти участь у заходах бібліотеки [13].

Сторінка бібліотеки вирізняється за рахунок частоти появи нових дописів. Нині нові повідомлення на стінці сторінки з'являються кожного дня, що свідчить про те, що бібліотека намагається активно взаємодіяти із своїми клієнтами. Крім того, менеджери сторінки додають по 2-3 дописи на день, що дозволяє не перевантажувати відвідувачів сторінки.

Найбільше дописів на сторінці бібліотеки присвячено запланованим активностям та їхнім результатам. Відповідно, бібліотека стимулює таким чином клієнтів долучитися до її активностей. Всі дописи бібліотеки доповнюються світлинами, посиланнями на інші матеріали, відеоматеріалами. До дописів досить часто додаються хештеги та гіперпосилання, що дозволяє швидко переходити на ширше текстове повідомлення.

Нині сторінка бібліотеки у мережі «Фейсбук» виконує декілька функцій. По-перше, це популяризація бібліотеки. За допомогою сторінки у даній соціальній мережі бібліотека знайомить користувачів із своїм функціонуванням, проведеними заходами, основними аспектами роботами. У той же час вибір саме мережі «Фейсбук» як засобу популяризації обумовлена тим, що дана мережа має значну кількість інструментів для просування сторінки, велику кількість учасників, охоплює різні засоби для комунікації. Тому використання соціальної мережі сприяє ефективному просуванню закладу [13].

По-друге, просування просторів бібліотеки. За допомогою дописів та фотографій у соціальній мережі бібліотека ознайомлює користувачів із наявними зонами, їхнім облаштуванням, матеріально-технічним становищем.

Так бібліотека залучає нових користувачів, а також розвиває комерційний напрямок своєї діяльності. Як наслідок, можна спостерігати за тенденцією, що приміщення бібліотеки активно використовується для фотозон та відеозйомок. Крім того, налагоджується співпраця із медіа.

По-третє, розвиток партнерства. Наявність сторінки у соціальній мережі дозволяє залучати нових партнерів. Це обумовлено тим, що на сайті постійно публікується інформація про проведені спільні заходи. Таким чином, бібліотека демонструє своїм потенційним партнерам у яких напрямках їй цікаво співпрацювати, з якими організаціями вона має спільні проєкти, який формат заходів для неї є цікавим. Відповідно, це дозволяє розширювати співробітництво не тільки із постійними партнерами, але й залучати нових.

По-четверте, стимулювання цільової аудиторії. На сторінці бібліотеки постійно проводяться різні розіграші та акції. Так активні відвідувачі бібліотеки мають можливість отримати подарунки чи цікаві приємності за нескладні дії. Відповідно, користувачі бібліотеки починають більш активно взаємодіяти із бібліотекою та розвивати співпрацю із нею. У той же час багато розіграшів проходить в онлайн-форматі, тому відвідувачі більше переходять у віртуальний режим.

На сторінці бібліотеки у мережі «Фейсбук» нерідко публікуються онлайн-презентації нових книг. Формат подачі інформації у вигляді відео дозволяє наочно продемонструвати специфіку кожної книги, а також отримати інформацію про надходження нових творів. Це дозволяє бути присутнім на презентації книг тоді, коли неможливо бути присутнім у приміщенні бібліотеки фізично. Перевагою онлайн-презентації є те, що відвідувач може переглянути відео у зручний для нього час та з будь-якого гаджета, подивитися повтор відео, поширювати відео.

Наявність онлайн-презентації є можливістю побачити письменника, поспілкуватися з ним, дізнатися більш детально про написану книгу. Навіть враховуючи те, що до онлайн-презентації кожен відвідувач не може

приєднатися як учасник, а просто має можливість переглядати відео, однак письменник все одно зможе побачити реакцію кожного користувача. Це обумовлено тим, що відвідувач може залишати коментарі та відправляти свої емоджі на відео [13].

На сторінці бібліотеки у мережі «Фейсбук» велика увага приділяється проведеним заходам. Це і діяльність гуртків та секцій, і організовані події, і проведені зустрічі. Велика частина дописів присвячені організованим екскурсіям для наймолодших школярів. Це дозволяє говорити про те, що бібліотека вважає освітній напрямок як один із найважливіших у її діяльності.

Крім того, на сайті знаходиться багато інформації про проведені лекції, виставки, презентації, вистави. Так користувачі бібліотеки ознайомлюються з уже організованими заходами та оцінюють результати проведених дій. Вся інформація про події підкріплюється фотографіями та відеоматеріалами, а за потреби до дописів додаються посилання на інші джерела, де є відомості про організовані заходи.

Також на сторінці знаходяться анонси запланованих заходів. Їх розміщують здебільшого за декілька днів до події з вказівкою на точний час, простір, орієнтовний вік цільової аудиторії, комерційну чи некомерційну основу, необхідність попередньої реєстрації. До анонсу додається короткий опис запланованого заходу та значення даної теми. Відповідно можна говорити про те, що бібліотека завчасно поширює інформацію про заплановані заходи, тим самим стимулює цільову аудиторію долучатися до різних активностей закладу [13].

Бібліотека має сторінку в соціальній мережі «Інстаграм». Сторінка має 670 підписників та поступово наповнюється [12]. Це свідчить про те, що молодь, яка є ключовою віковою групою мережі, не приділяє важливу увагу бібліотеці. Тобто все ж люди середнього та старшого віку, які є основними користувачами мережі «Фейсбук» є цільовою аудиторією бібліотеки.

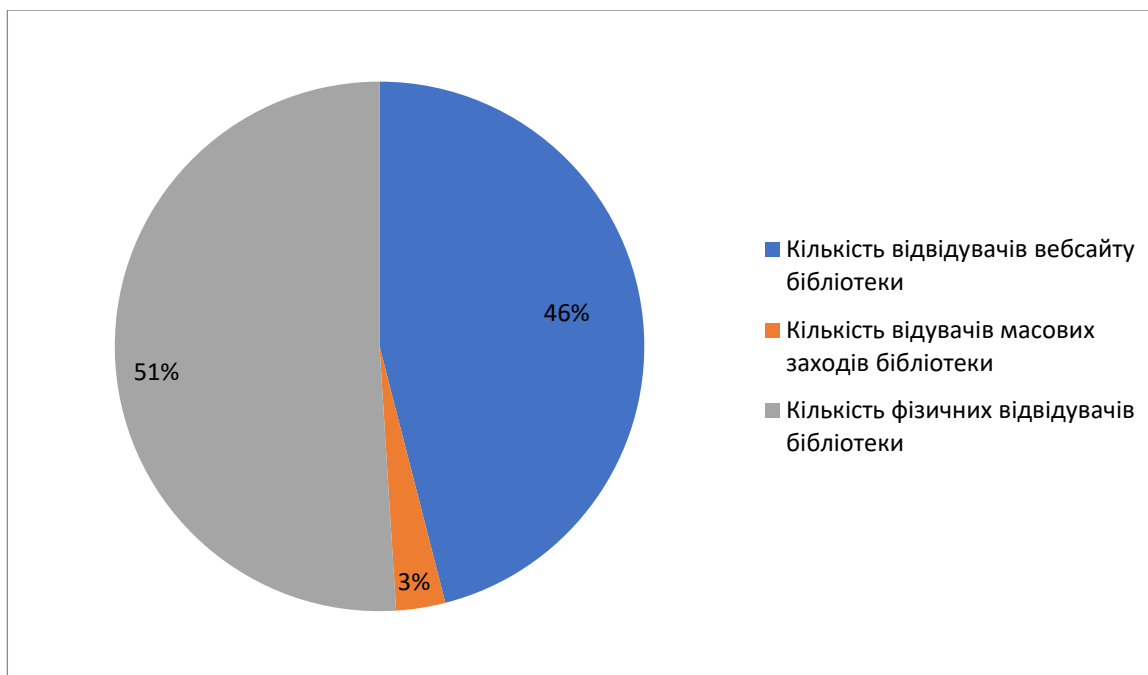

Отже можна зробити висновок, що основними засобами популяризації Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва є офіційний вебсайт, сторінки у соціальних мережах «Фейсбук» та «Інстаграм», блог, електронна пошта, канал у відеохостингу «Ютуб».

3.3. Модель комунікаційного середовища в системі зв'язків з громадськістю Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва

Модель комунікаційного середовища в системі зв'язків з громадськістю Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва являє собою налагодження відносин із ЗМІ, відвідувачами, читачами, партнерами, меценатами, медіа. У 2019 р. загальна кількість відвідувань бібліотеки склала 344 783 [61, с. 3]. При цьому вагома роль відводиться офіційному вебсайту та соціальним мережам як основним інструментам комунікації із громадськістю (рис. 3.1).

Бібліотека активно взаємодіє із своїми стейкхолдерами. Стейкхолдерами є зовнішнє середовище бібліотеки, куди відносяться читачі бібліотеки, відвідувачі масових заходів бібліохабу, партнери, засоби масової інформації, медіа [11]. Найбільше бібліотека комунікує саме із відвідувачами масових заходів та читачами, проте для популяризації книжкових фондів та послуг відбувається постійна взаємодія із партнерами, засобами масової інформації, медіа. Співпраця із медіа є вимогою часу, адже така комунікація дозволяє перетворити бібліохаб у комерційний проєкт, що дозволяє використовувати всі функціональні простори бібліотеки для отримання прибутку.

Рисунок 3.1 – Кількість відвідувань Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва за 2019 р.

Як видно із представленої діаграми, переважання у кількості відвідувачів бібліотеки становлять фізичні відвідувачі. Тому бачимо, що від загальної кількості відвідувачів кількість фізичних відвідувачів становить 175 758 (51%), кількість відвідувачів веб-сайту бібліотеки 158 241 (46%), кількість відвідувачів масових заходів 10 784 (3%) [61, с. 3]. Водночас не було враховано кількість відвідувачів соціальних мереж «Фейсбук» та «Інстаграм», відеохостингу «Ютуб» [13; 12; 14]. Якщо врахувати кількість підписників та читачів, то отримуємо цифру близько 20 000, а це дозволяє говорити про переважання віртуальних відвідувачів над реальними.

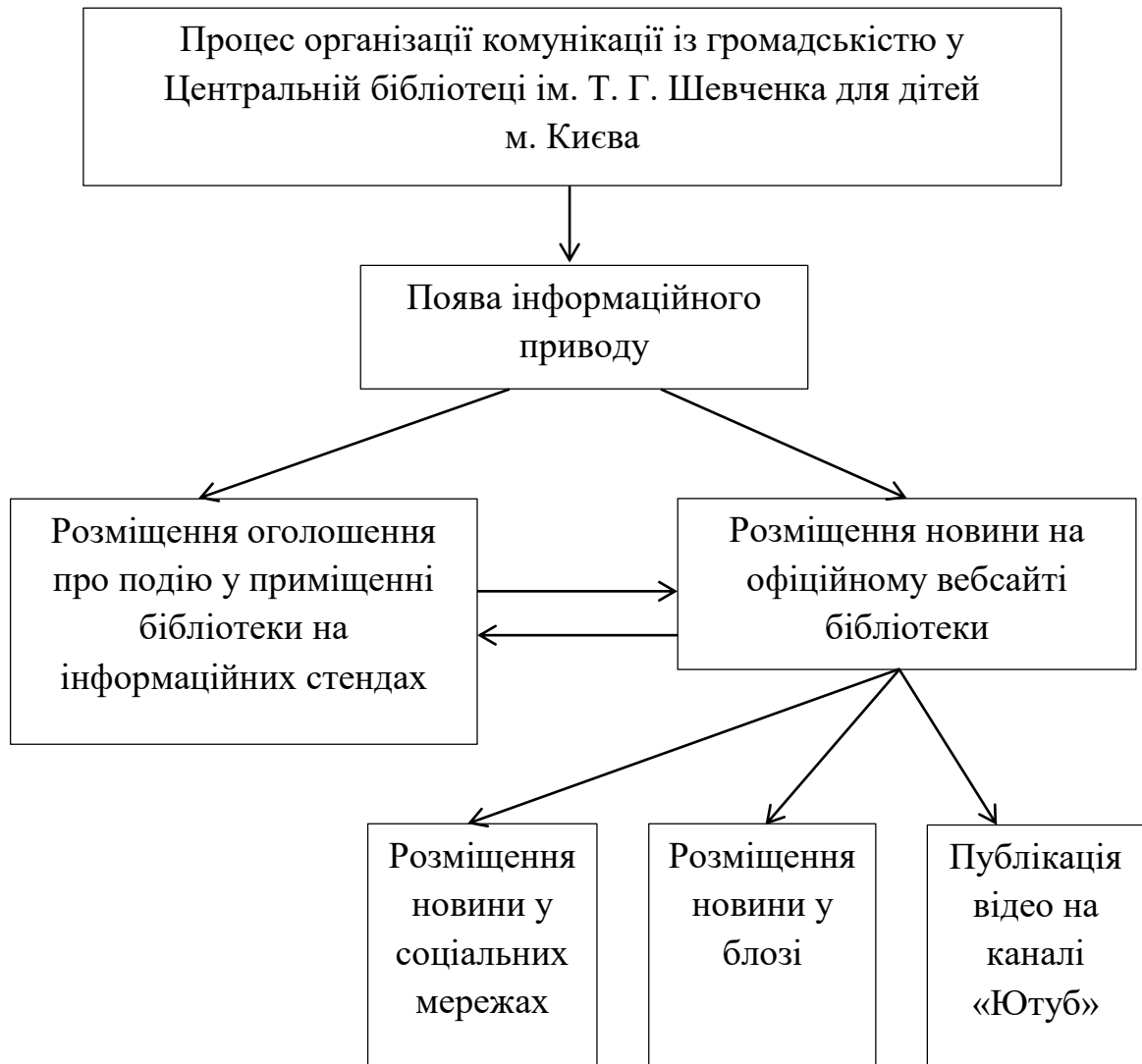
Також бібліотека активно популяризує читання серед своїх відвідувачів. Про це свідчить таблиця 3.1, яка відображає основні показники діяльності бібліотеки за 2019 – 2020 рр.

Таблиця 3.1 – Цифрові показники діяльності Центральної бібліотеки ім. Т.Г. Шевченка для дітей м. Києва за 2019 – 2020 рр.) [63, с. 3]

Критерії аналізу	I квартал 2019 р.	II квартал 2019 р.	I квартал 2020 р.	II квартал 2020 р.
Читачі	11 947	15 536	11 087	12 776
Відвідування	50 973	97 939	43 015	52 391
Книговидача	108 548	209 423	88 220	103 343
Інтернет-клас	377	742	317	317

Як видно бібліотека активізує свою діяльність у 2-ому кварталі порівняно із першим. Сюди можна віднести і збільшення кількості масових заходів, і збільшення користувачів інтернет-класу, і зростання відвідувачів. У той же час основним напрямком є книговидача, на яку зосереджено найбільше зусиль в аспекті обслуговування користувачів. Проте спостерігається як різке збільшення, так і зменшення користувачів інтернет-класу. Це зумовлено передусім розвитком інформатизації та комп'ютеризації в нашій країні, що дозволяє мати доступ до мережі «Інтернет» з будь-якого гаджета [61, с. 3].

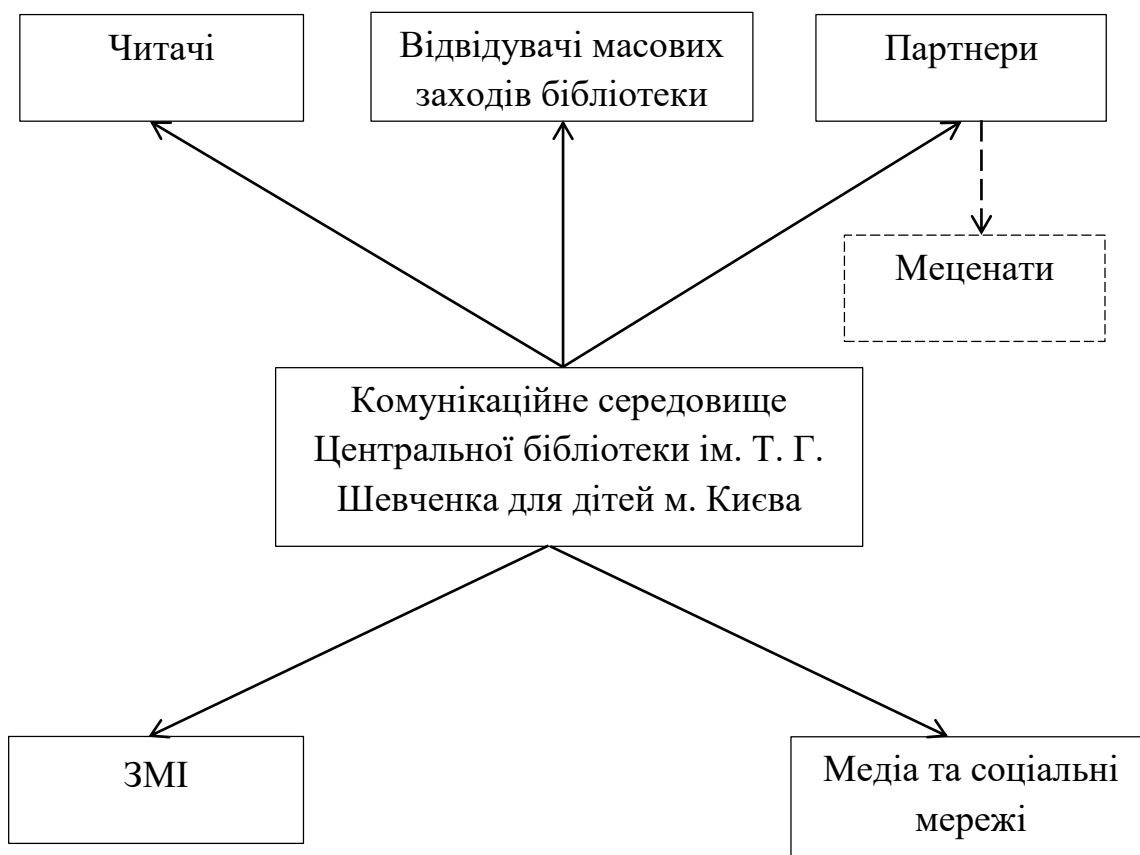
Водночас процес взаємодії із громадськістю передбачає декілька етапів (рис. 3.2).

Рисунок 3.2 – Процес організації комунікації із громадськістю у Центральній бібліотеці ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва

Тобто як видно з схеми, спочатку будь-яке повідомлення розміщують одночасно у приміщенні бібліотеки та на офіційному вебсайті. Це дозволяє охопити основну цільову аудиторію та донести інформацію до 90% користувачів бібліотеки. Наступним етапом є розміщення оголошення на сторінках бібліотеки у соціальних мережах «Фейсбук» та «Інстаграм», у Блозі, на каналі відеохостингу «Ютуб» [13; 12; 10; 14]. Також за потреби здійснюється розсилка новин на електронну пошту відвідувачів, проте це стосується тільки найголовніших відомостей.

Загалом комунікацію із громадськістю можна узагальнити таким чином, що бібліотека активно взаємодіє із читачами, відвідувачами масових заходів бібліотеки, партнерами, ЗМІ, медіа (рис. 3.3).

Рисунок 3.3 – Комунікаційне середовище Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва

Саме з читачами відбувається основна комунікація. Це і інформування їх про новини бібліотеки, і повідомлення про нові знахідки, і пропагування читання. Для цього взаємодія з читачами відбувається як у офлайн, так і онлайн режимі. Крім того, постійна комунікація проводиться на офіційній сторінці та на сайті «Фейсбук». Зокрема, на повідомлення від користувача менеджер сторінки у фейсбуці відповідає впродовж декількох хвилин. Це досить зручно, адже у користувачів бібліотеки можуть виникнути питання щодо режиму роботи бібліотеки та нових надходжень.

Комунікація із відвідувачами масових заходів відбувається здебільшого у приміщенні бібліотеки. Проте про кожну заплановану подію бібліотека

попереджує за допомогою інформаційного стенду та сторінок у соціальних мережах і офіційної сторінки за декілька днів до активності. Уже на самому заході працівники бібліотеки виконують переважно роль координаторів та допомагають партнерам у проведенні заходу.

Комунікація із партнерами відбувається переважно за допомогою офіційного вебсайту, сторінки у мережі «Фейсбук», електронної пошти [11; 13]. На офіційному вебсайті бібліотека розміщує інформацію про заплановані заходи та пропонує долучатися до них партнерів або ж розміщує інформацію про вже проведені спільні заходи з посиланням на сторінки партнерів. Домовленості про проведення спільного заходу включають до себе вибір приміщення для активності, обговорення формату події, визначення точної кількості учасників. Це дозволяє підготувати саме той простір, який найкраще підходить для проведення того чи іншого заходу. У той же час бібліотека намагається залучати якнайбільше партнерів, що виявляється у тому, що до події нерідко залучаються 2-3 партнери, діяльність яких обумовлена певною сферою. Як приклад, якщо відбувається презентація книги, то до зустрічі залучається безпосередньо письменник, видавництво, психолог (за умови, що книга має певні морально-етичні засади, які фахівець має пояснити дітям). Водночас треба більш уваги приділяти меценатам. Для цього має проводитися систематична робота з їх пошуку та залученню.

Комунікація зі ЗМІ відбувається здебільшого за допомогою офіційного вебсайту та сторінок у соціальних мережах [11; 13; 12]. Взаємодія із пресою представлена здебільшого у вигляді інтерв'ю. Співпраця із пресою важлива саме для популяризації бібліотеки, просування її послуг, пропагування читання. Крім того, так бібліотека має здійснює моніторинг її представлення в різних інформаційних ресурсах та вчасно реагує на це.

Співпраця із медіа важлива з метою популяризації бібліотеки. Сюди можна віднести як знімання окремих сюжетів у приміщенні бібліотеки, так і участь території бібліотеки у кінозйомках. Так відбувається перетворення бібліотеки у привабливу локацію для продакшн. Відповідно, бібліотека

перетворюється у комерційний проєкт, що дозволяє забезпечувати її фінансові потреби.

Отже, можна зробити висновок, що модель комунікаційного середовища в системі зв'язків з громадськістю включає до себе взаємодію із читачами, відвідувачами масових заходів бібліотеки, партнерами, меценатами, ЗМІ, медіа. При цьому кількість реальних та віртуальних відвідувачів перебуває на практично однаковому рівні.

Таким чином, основними напрямками комунікацій бібліотеки із громадськістю є інформування; консультування; діалог; партнерство. Для цього бібліотека використовує офіційний вебсайт, сторінки у соціальних мережах «Фейсбук» та «Інстаграм», блог, електронну пошту, канал у відеохостингу «Ютуб». Саме офіційному вебсайту відводиться ключова роль у налагодженні взаємин із стейкхолдерами закладу. Якщо ж говорити про популяризацію бібліотеки та просування її послуг, то тут основним інструментом комунікації є сторінка бібліотеки у мережі «Фейсбук». У той же час модель комунікаційного середовища в системі зв'язків бібліотеки з громадськістю включає до себе взаємодію із читачами, відвідувачами масових заходів бібліотеки, партнерами, меценатами, ЗМІ, медіа. Як тільки з'являється інформаційний привід, то одночасно із появою оголошення на інформаційному стенді у приміщенні бібліотеки, новий допис публікується на офіційному вебсайті. Потім новина вже поширюється на сторінках бібліотеки у соціальних мережах «Фейсбук» та «Інстаграм», у Блозі, на каналі відеохостингу «Ютуб».

ВИСНОВКИ

Тож, у кваліфікаційній роботі визначено специфіку бібліохабів як комунікаційних центрів. Нині бібліохаби є тим суспільним явищем, що дозволяє об'єднувати різні соціальні групи для обміну інформацією, досвідом, знаннями, вміннями. Крім того, наявність функціональних просторів дозволяє поєднувати зони для різних активностей.

Проаналізовано наукову літературу та джерела з теми кваліфікаційної роботи. Незважаючи на те, що досліджувана тематика кваліфікаційної роботи висвітлена в науковій літературі, однак немає єдиного підходу до визначення поняття «бібліохаб» та його написання. Це обумовлено як новизною терміну «бібліохаб», так відсутністю його унормування, обмеженням застосування поняття. Дослідники питання бібліохабів як правило відзначають, що особливістю даного явища є наявність просторових зон, дизайнерських рішень, коворкінгу. Відзначимо, що форми, напрями комунікацій з громадськістю у Центральній бібліотеці ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва не знайшли відображення у науковій літературі.

У магістерській роботі джерела з теми кваліфікаційної роботи поділені на три групи: закони, нормативно-законодавчі акти, стандарти; офіційні вебсайти бібліотек, їх сторінки у соціальних мережах, сайти громад, сайти електронних інформаційних видань бібліотечних установ; наукові праці дослідників з проблеми дослідження. Визначено законодавчі та нормативно-правові основи діяльності бібліохабів в Україні. На сьогодні регламентація діяльності бібліохабів здійснюється згідно таких Законів України як «Про інформацію», «Про бібліотеки і бібліотечну справу», «Про культуру», «Про обов'язковий примірник документів», Проект Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» та нормативно-правових актів: Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку платних послуг, які

можуть надаватися державними і комунальними закладами культури» та Наказу Кабінету Міністрів України «Типові правила користування бібліотеками в Україні». Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» та Концепція розвитку бібліотечної справи України.

Здійснено порівняння функціонування бібліохабів в Україні та світі. Нині в Україні бібліохаби як явище тільки починають своє існування. Їхньою специфікою є наявність чотирьох просторів: навчання, натхнення, творчості, подій. Зонування відбувається шляхом просторового зонування приміщення. Для цього використовуються інноваційні дизайнерські рішення, простір максимально звільняється, встановлюються мобільні меблі. Все це дозволяє оперативно змінювати один простір під інший, а також залишати максимально багато вільного місця для виставок та майстер-класів. Проте вітчизняні бібліохаби існують здебільшого з метою реалізації соціальних проєктів. Водночас суттєва відмінність між вітчизняними та зарубіжними бібліохабами полягає у тому, що зарубіжні бібліотеки мають більш інноваційний дизайн, а також функціонують на комерційній основі. Це відображає різне бачення соціокультурного та інформаційного простору: він має бути не тільки зрозумілий для відвідувачів, але й приносити прибуток.

Охарактеризовано концепцію створення сучасного комунікаційного простору у Центральній бібліотеці ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва. Нині комунікаційний простір Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей включає навчальний простір, натхнення, зустрічей, подій, «на даху», «інстаграмний». Водночас його концепція передбачає створення комфортного середовища для отримання інформації, культурного збагачення та дозвілля. Поєднання даних просторів дозволяє здійснювати ефективно обслуговування читачів, відвідувачів масових заходів, користувачів студій та секцій. При цьому відвідувачі бібліотеки можуть почитати книги, стати учасниками майстер-класу чи секції, поспілкуватися з цікавими гостями,

відвідати виставки та презентації. Крім того, бібліохаб надає можливість використати бібліотеку як локацію для фотографування та відео зйомок, що дозволяє говорити про бібліохаб як про комерційний проєкт. Адже зони бібліотеки є простором для атмосферних фотосесій та місцем для продакшн.

Узагальнено основні напрямки комунікацій з громадськістю в діяльності Центральної бібліотеці ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва. Нині основними напрямками комунікацій із громадськістю є інформування; консультування; діалог; партнерство. Інформування як напрям, передбачає повідомлення читачів бібліотеки про заплановані події, зміни у графіку роботи, анонси заходів, поповнення книжкового фонду. Консультування як напрям комунікації, передбачає надання комплексної інформації про діяльність бібліотеки, її фонди, електронні ресурси. Партнерство виявляється у тому, що бібліотека співпрацює з різними закладами культури, освіти, книжного розповсюдження, громадськими організаціями та діячами, театральними студіями, письменниками та поетами. Діалог виявляється у наданні клієнтам можливості взаємодіяти із бібліотекою, що здійснюється за допомогою майстер-класів та тренінгів, скриньок відгуків, QR-кодів.

Враховуючи інформатизацію на сучасному етапі та її значення у роботі бібліотеки, комунікація між користувачами бібліотеки та її представниками встановлюється також за допомогою офіційного вебсайту, сторінок у соціальних мережах, блогів, електронної пошти. Дані сервіси дозволяють користувачам писати приватні повідомлення, залишати коментарі на дописи, брати участь в розіграшах та опитуваннях від бібліотеки, надсилати реакції на дописи, поширювати актуальні новини, бути учасником конкурсів. У той же час клієнти можуть долучатися до перегляду онлайн-презентацій та відео із подій у просторах бібліотеки. Також взаємодія встановлюється за рахунок наявності телефонного номеру, на який користувачі бібліотеки можуть телефонувати у разі наявних питань.

Визначено роль інформаційних технологій у популяризації Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва серед

громадськості. Нині бібліотека активно використовує у своїй діяльності сучасні інформаційні технології. Це першочергово обумовлено тим, що віртуальний простір спрощує процес взаємодії, робить комунікацію більш ефективною, дозволяє швидко популяризувати фонди бібліотеки та розширювати цільову аудиторію. У той же час бібліотека використовує такі інструменти діалогу із зовнішнім середовищем як офіційний вебсайт, сторінки у соціальних мережах «Фейсбук» та «Інстаграм», канал «Ютуб», електронна пошта, блоги.

Нині основним каналом комунікації із клієнтами бібліотеки є офіційний вебсайт Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва. Він сприяє взаємодії із відвідувачами та партнерами, популяризації фондів бібліотеки, інформуванні зовнішнього середовища про діяльність бібліотеки. Це обумовлено тим, що на головній сторінці бібліотеки вказується адреса бібліотеки, графік роботи, контактний номер телефону. Крім того, у правому верхньому кутку сторінки розміщені посилання на сторінки бібліотеки у соціальних мережах, ютубі, електронну пошту.

Розроблено модель комунікаційного середовища в системі зв'язків з громадськістю Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва, яка включає до себе взаємодію із читачами, відвідувачами масових заходів бібліотеки, партнерами, меценатами, ЗМІ, медіа. Водночас треба більш уваги приділяти меценатам. Для цього має проводитися систематична робота з їх пошуку та залученню.

Основною метою інформування громадськості є повідомлення про новини, нові знахідки, пропагування читання. Для цього взаємодія з читачами відбувається як у офлайн, так і онлайн режимі. Крім того, постійна комунікація проводиться на офіційній сторінці та на сайті «Фейсбук». Зокрема, на повідомлення від користувача менеджер сторінки у фейсбуці відповідає впродовж декількох хвилин. Це досить зручно, адже у користувачів бібліотеки можуть виникнути питання щодо режиму роботи бібліотеки та нових надходжень.

Таким чином, бібліохаби є новітнім явищем суспільного життя. Особливістю бібліохабу є наявність дизайнерських рішень, розподіл на простори, значна кількість активностей. Крім того, на прикладі Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва ми бачимо, що простір комунікації бібліотеки все більше зміщується у бік віртуальної реальності, адже інтернет-майданчик це можливість швидко інформувати користувачів бібліотеки про її діяльність, популяризувати фонди та заходи, розширювати кількість відвідувачів та партнерів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Законодавчі та нормативно-правові акти

1. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992. Поточна редакція від 16.07.2020. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 22.11.2021).

2. Про бібліотеки і бібліотечну справу : Закон України від 27.01.1995. Поточна редакція від 22.05.2021. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/95-вр#Text> (дата звернення: 22.11.2021).

3. Про обов'язковий примірник документів : Закон України від 9.04.1999. Поточна редакція від 16.10.2020. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-14#Text> (дата звернення: 22.11.2021).

4. Про культуру : Закон України від 14.12.2010. Поточна редакція від 04.12.2021. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text> (дата звернення: 04.12.2021).

5. Проект Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» від 02.02.2021. URL: <https://www.kmu.gov.ua/bills/proekt-zakonu-pro-vnesennya-zmin-do-zakonu-ukraini-pro-biblioteki-i-bibliotechnu-spravu> (дата звернення: 22.11.2021).

6. Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися державними і комунальними закладами культури : Постанова Кабінету Міністрів України від 12.12.2011. Поточна редакція від 27.07.2017. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1271-2011-п#Text> (дата звернення: 22.11.2021).

7. Про схвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку

України : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.03.2016. Поточна редакція від 27.07.2017. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-p#Text> (дата звернення: 22.11.2021).

8. Про затвердження Типових правил користування бібліотеками в Україні : Наказ Кабінету Міністрів України від 05.05.1999. Поточна редакція від 18.08.2017. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0449-99#Text> (дата звернення: 22.11.2021).

9. Концепція розвитку бібліотечної справи України від 12.02.2013. URL: <https://lib.if.ua/prof/?p=718> (дата звернення: 24.11.2021).

Офіційні сайти/портали підприємств, установ, організацій та їхні офіційні сторінки/блоги у соціальних мережах

10. Офіційний блог Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва. URL: <https://shevkiylib.org.ua/blog> (дата звернення: 25.11.2021).

11. Офіційний вебсайт Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва. URL: <https://shevkiylib.org.ua> (дата звернення: 25.11.2021).

12. Офіційна сторінка Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва у соціальній мережі «Інстаграм». URL: <https://www.instagram.com/biblioteka.25a/?hl=ru> (дата звернення: 25.11.2021).

13. Офіційна сторінка Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва у мережі «Фейсбук». URL: <https://www.facebook.com/shevkiylib> (дата звернення: 25.11.2021).

14. Офіційний канал Центральної бібліотеки ім. Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва у відеохостингу «Ютуб».

звернення: 25.11.2021).

Наукові, довідкові, навчальні видання

15. Анашкина К. Информационные ресурсы вузовской библиотеки. *Социализация человека*. 2020. Вып. 5. С. 2-5.
16. Бережна К. С. Формування комфортного інформаційно-комунікаційного середовища публічних бібліотек України. *Молодий вчений*. 2017. № 9. С. 142-146.
17. Бояринова О. Молодіжні простори в бібліотеках. Київ, 2018. 21 с.
18. Бруй О. Чотири простори бібліотеки: модель діяльності. Київ, 2020. 104 с.
19. Булахова І. Бібліотеки в соціальних мережах та блогосфері як засіб рекламування. *Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського*. 2013. Вип. 36. С. 192-199.
20. Вавіліна Н. Комплексний підхід до формування творчої особистості. *Світ дитячих бібліотек*. 2012. № 4-5. С. 26-27.
21. Васильєва Н. Від е-серверів до smart-бібліотеки. *Університетська бібліотека*. 2016. Вип. 3. С. 45-49.
22. Вдовіна О. О. Бібліотека 4.0 – бібліотека майбутнього. *Університетська бібліотека*. 2021. № 3. С. 3-5.
23. Головаха С. Коворкінг у бібліотеках як експеримент в умовах кризи. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2016. Вип. 44. С. 215-222.
24. Горбич Л. Библиотека как информационный хаб. *Вестник ЦНБ УрО РАН*. 2020. № 15. С. 35-41.
25. Гранкіна О. Оціум-бібліотека – мережа публічних просторів. *Бібліотека мрії*. 2020. Вип. 1. С. 11-13.

26. Грет М. Я. Блоги у системі бібліотечних інновацій. *Бібліотека XXI століття*: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 23 квітня 2015 року). Київ, 23 квітня 2015 року. С. 98-100.
27. Долбенко Т. О. Місце бібліотек в системі інформаційних комунікацій. *Бібліотека XXI століття*: перспективи та інновації: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 23 квітня 2015 року). Київ, 23 квітня 2015 року. С. 13-20.
28. Ефремова Ю. Современная библиотека: от идеи к реализации. Иркутск, 2020. 74 с.
29. Желай О. П. Модернізація бібліотечного сервісу на основі інформаційних технологій та комунікацій. *Бібліотека в структурі сучасних інформаційних комунікацій*. 2020. Вип. 8. С. 103-106.
30. Закомірний І. Бібліохаб – сучасний культурно-освітній простір для дітей, молоді та дорослих. *Педагогічна газета України*. 2020. № 5 (279). С. 6- 8.
31. Звіт про діяльність державних, публічних бібліотек, централізованих бібліотечних систем (ЦБС), що віднесені до сфери управління Міністерства культури і туризму України за 2019-2021 рр. Київ, 2021. 5 с.
32. Киричок І. Коворкінг в університетській бібліотеці: локація для співпраці. *Бібліотеки і суспільство: рух у часі та просторі*. 2018. № 1. С. 1-5.
33. Клименко О. З. Інтеграція українських бібліотек – важлива складова інформаційно-комунікаційної діяльності. *Бібліотека. Наука. Комунікація: формування національного інформаційного простору*: Матеріали міжнародної наукової конференції (Київ, 4–6 жовтня 2016 р.). Київ, 4-6 жовтня 2016 р. С. 38-42.
34. Кобко О. В. Реклама бібліотек в інформаційному просторі. *Бібліотека: місце традицій, простір інновацій*: Матеріали круглого столу, присвяченого 55-річчю наукової бібліотеки Київського національного університету культури і мистецтв. Київ, 30 листопада 2018 р. С. 71-72.

35. Коваль Т. М., Туровська Л. О. Інноваційні моделі сучасної бібліотеки у контексті бібліотечно-інформаційного обслуговування. *Бібліотека. Наука. Комунікація: формування національного інформаційного простору*: Матеріали міжнародної наукової конференції (Київ, 4–6 жовтня 2016 р.). Київ, 4-6 жовтня 2016 р. С. 43-46.
36. Козицька Т. С. Розвиток інформатизації Хмельницької міської централізованої бібліотечної системи. *Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції «Хмельниччина в контексті історії України»*. Хмельницький, 2012. С. 314-318.
37. Колодій М. О. Бібліотека в контексті інформаційного простору. *Бібліотека: місце традицій, простір інновацій*: Матеріали круглого столу, присвяченого 55-річчю наукової бібліотеки Київського національного університету культури і мистецтв. Київ, 30 листопада 2018 р. С. 43-47.
38. Крауз М. Популярнее, чем когда-либо: восприятие библиотек в США и будущие тенденции их развития. *Научные и технические библиотеки*. 2015. № 7. С. 60-80.
39. Лисицкий А. Новая библиотека – библиотека будущего. Новосибирск, 2013. 80 с.
40. Макарова О. Бібліотека сьогодні: тенденції розвитку. *Інтернаука*. 2020. Вип. 6. С. 10-19.
41. Маковій М. Міні школа «Вулик» — бібліо-центр інформаційної підтримки і організації спільного дозвілля дітей з особливими потребами та їхніми однолітками. *Світ дитячих бібліотек*. 2012. № 4-5. С. 27-28.
42. Мар'їна О. Веб-технології в бібліотеках: нові можливості розвитку комунікаційного середовища. *Соціальні комунікації*. 2012. Вип. 36. С. 9-17.
43. Митрофанова Л. Як зробити дитячу бібліотеку цікавою. *Світ дитячих бібліотек*. 2012. № 4-5. С. 47-49.

44. Пасмор Н. П., Зарвигор І. Бібліотека НЮУ ім. Ярослава Мудрого – сучасний освітньо-науковий простір діяльності. *Бібліотеки і суспільство: рух у часі та просторі*. 2018. Вип. 4. С. 1-5.
45. Пасмор Н. П. Інноваційний workspace й архітектурно-ландшафтні локації у бібліотеках як вільні майданчики для генерації освітньо-наукових ідей. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*. 2020. Вип. 2. С. 10-19.
46. Поліщук Р. В. Нові стратегії залучення користувачів наукових бібліотек України. *Бібліотека. Наука. Комунікація: формування національного інформаційного простору*: Матеріали міжнародної наукової конференції (Київ, 4–6 жовтня 2016 р.). Київ, 4-6 жовтня 2016 р. С. 53-55.
47. Поліщук Т., Кравчук О. Упровадження медіа-практик у роботу бібліотек для дітей та юнацтва. *Бібліотечно-інформаційні системи та комунікації*. 2020. Вип. 1. С. 42-49.
48. Положення про Центральну бібліотеку для дітей м. Києва. Київ, 2013. 9 с.
49. Правила користування Центральною бібліотекою для дітей м. Києва. Київ, 2021. 7 с.
50. Примаруру М. Общие аспекты развития права на доступ к информации в республике Молдова. *Наука, образование, культура: Международная научно-практическая конференция Посвященная 29-ой годовщине Комратского государственного университета*. Комрат, 2020. С. 283-289.
51. Присяжна Л. Специфіка блогосфери в контексті підвищення ефективності використання інформації. *Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського*. 2011. Вип. 32. С. 141-148.
52. Присяжна Л. В. Bibliokoworking у структурі сучасних інформаційних комунікацій. *Бібліотека в структурі сучасних інформаційних комунікацій*. 2020. Вип. 7. С. 22-26.

53. Сакевич К. Сучасному користувачеві – сучасний бібліотечний простір. *Вісник інновацій «Запозич у професіонала»*. 2020. Вип. 1. С.11-13.
54. Семчук Н. Роль бібліотеки у формуванні педагогічного мислення. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2011. Вип. 1. С. 55-59.
55. Синепольська Л. Проектна діяльність як один з найважливіших інструментів інноваційного розвитку бібліотеки. *Вісник Чернігівської центральної районної бібліотеки*. 2020. Вип. 1. С. 12-14.
56. Сисина Л. Библиотеки национальных академий наук: проблемы функционирования, тенденции развития. *Вестник библиотек и информационных центров*. 2017. Вып. 14. С. 9-17.
57. Стрельбицька С. Наукова бібліотека у цифрову епоху: традиції та інновації. *Бібліотека, наука, комунікація: Матеріали Міжнар. наук. конф. (Київ, 6–8 лист. 2018 р.)*. Київ, 6-8 листопада 2018 р. С. 7-12.
58. Струнгар В. В. Моніторинг соціальних медіа як інструмент аналізу в бібліотечній роботі. *Бібліотека XXI століття: перспективи та інновації: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 23 квітня 2015 року)*. Київ, 23 квітня 2015 року. С. 81-84.
59. Толочко А. Ю., Тюрэнджі Н. С. Роль бібліотеки в соціальному медіапросторі. *Культура та інформаційне суспільство XXI століття: матеріали всеукраїнської науково-теоретичної конференції молодих учених*. 26-27 квітня 2018 р., Харків. Харків, 2018. С. 249-250.
60. Хіміч Я. Інноваційні зміни в бібліотеці на основі проектного, кадрового менеджменту та ініціативної діяльності бібліотек. Київ, 2012. 216 с.
61. Цифрові показники роботи Центральної бібліотеки ім.Т. Г. Шевченка для дітей м. Києва за 2019-2021 рр. Київ, 2021. 3 с.
62. Черноус В. Юне покоління Хмельниччини вибирає книгу: дитяче читання в умовах сучасного інформаційного суспільства. *Світ дитячих бібліотек*. 2012. № 4-5. С. 58-59.

63. Шестопадова Л. С. Новітні технології бібліотечного обслуговування в Київському національному торговельно-економічному університеті: Smart-бібліотека, коворкінг, VR-студія. *Бібліотечний Меркурій*. 2019. Вип. 2. С. 259-266.
64. Шмельова О. Є. Особливості дизайну просторів сучасних коворкінгів залежно від їх функціонального призначення. *Art and Design*. 2019. № 3. С. 119-122.
65. Яремко Л. Медіатека як інноваційний бібліотечний простір. *Бібліотечна планета*. 2016. № 1. С. 6-8.
66. Bonito D. BiblioHUB: la biblioteca itinerante in tour per l'Italia. *Attività AIB*. 2018. Vol. 18. P. 8-16.
67. Gechi E. Nuovi media e formazione. Roma, 2007. 370 p.
68. Musser R. Das Bibliothekswesen in der Romania. Berlin, 2019. 401 p.
69. Tiurmenko, I., Khaletska, L., Klynina, T. Libraries of Ukraine for Children as Sociocultural Centres of Community. *1st International Children's Libraries Symposium Proceedings*. Nevşehir/Turkey. Ankara. 2018. P. 315-328.
70. Tiurmenko, I., Bozhuk, L., Khaletska, L., Sruk, I. & Buriachok, V. (2019). *Communication library mechanisms for children's social integration. Conflict Management in Global Information Networks. In CEUR Workshop Proceedings*. (2588). P. 533-544.
71. Tiurmenko I., Khaletska L., Smolnikov Y. Kyiv Library hubs (Ukraine): first experience and formation challenges. *The Achival world*. 2021. Vol. 8. P. 55-68.
72. БібліоХаб: сучасний простір у центральній бібліотеці міста. URL: <https://gp.khm.gov.ua/projects/archive/8/show/761> (дата звернення: 29.11.2021).
73. Бібліохаб як сучасний бібліотечний простір. URL: <https://zounb.zp.ua/resourse/zaporizkyy-kray/zaporizhzhya-bibliotechnne/fahova-osvita/bibliohab-yak-suchasnij-bibliotechnnij-prostir> (дата звернення: 29.11.2021).

74. Дитячу бібліотеку в Деснянському районі столиці перетворюють на сучасний бібліохаб. URL: <http://uprom.info/it/notizie/ekonomika/investitsiyi/dytyachu-biblioteku-v-desnyans-ca-b9komu-rayoni-stolytsi-peretvoryat-ca-b9-na-suchasnyy-bibliokhab> (дата звернення: 29.11.2021).
75. Мережа молодіжних платформ «MyFoxHub». URL: <https://myfoxhub.in.ua> (дата звернення: 29.11.2021).
76. На Нивках запрацював новий інклюзивний бібліохаб. URL: <https://hmarochos.kiev.ua/2020/12/08/na-nyvках-zapratsyuvav-novyj-inklyuzyvnyj-bibliohab> (дата звернення: 29.11.2021).
77. У Києві відкрили оновлений бібліохаб: як він працює. URL: <https://www.the-village.com.ua/village/city/city-news/294257-u-kievi-vidkrili-onovleniy-bibliohab-yakiy-vin-mae-viglyad> (дата звернення: 29.11. 2021).
78. У Києві дитячу бібліотеку перетворили на сучасний бібліохаб. URL: https://zik.ua/news/2018/04/05/u_kyievi_dytyachu_biblioteku_im_t_shevchenka_p_eretvoryly_na_suchasnyy_1299591 (дата звернення: 29.11.2021)
79. У Святошинському районі Києва відкрили оновлену бібліотеку «Свічадо», яку перетворили на громадський простір. URL: <https://rubryka.com/2020/02/15/svichado> (дата звернення: 29.11.2021).
80. 92% бібліотек не мають якісного інтернету. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/92-bibliotek-ne-mayut-yakisnogo-internetu> (дата звернення: 29.11.2021).

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

ПРОСТІР НАВЧАННЯ ЦЕНТРАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА ДЛЯ ДІТЕЙ М. КИЄВА [13]

ДОДАТОК Б
ПРОСТІР ПОДІЙ ЦЕНТРАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА ДЛЯ
ДІТЕЙ М. КИЄВА [13]

ДОДАТОК В
ПРОСТІР НАТХНЕННЯ ЦЕНТРАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ ІМ. Т.Г ШЕВЧЕНКА
ДЛЯ ДІТЕЙ М. КИЄВА [13]

ДОДАТОК Д
ПРОСТІР ЗУСТРІЧЕЙ ЦЕНТРАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ
ІМ. Т.Г ШЕВЧЕНКА ДЛЯ ДІТЕЙ М. КИЄВА [13]

